



Kõnetraat 17-54

MEESTERAHVA  
RÄTSEPAÄRI

Kõnetraat 17-54

M.

TALLINN

Rataskaevu tän. 14/4

ANDREESEN

TALLINN

Rataskaevu tän. 14/4

Olen saanud Inglismaalt kõiki sūgise- ja talwehooajaks tarwisminewaid meesterahwa palitu-, űlikonna-, fraki- ja smokingriideid. Walik 360 mustrit. Peale selle suur walik palitu-, kasuka-, krae- ja muid nahku.

## Kindmõistatus

Nr. 21.

Olid kaks karjast. Üks ütles teisele: „Anna sa omaft karjast üks loom minu karja, siis saaksin mina poole rohkem loomi kui sinul on!“ Teine wastas: „Anna sa omaft karjast üks loom minu karja, siis saaksime ühe sarnased karjad.“ Kui palju oli kumbalgi karjasel loomi? Vigete lahenduste saajate wahel loositakse wälja 3 aastakäiku „Romaani“ 1924. aastaks.  
„Romaani“ talitus.

## Kindmõistatuse lahendus

Nr. 18.

Bolliwia, Elvestad, liiw, Ilse, ifas.

Sigeid seletusi saajid:

Tallinnast: Salme Asper, Wally Anderson, A. Adorf, A. Aljas, Karl Alsel, E. Antje, R. Alker, Herta Armann, Ely Balder, Boris Berggrün, Richard Bibitow, Laine Beddi, August Betlem, Karin Dewis, Oskar Ernestsaks, Glenoore Emann, Reinhold Gaeter, Bernhard Hindrea, Erich Hliob, W. Heinmann, E. Iwanow, Hugo Janjon, Rud. Kirt, Ed. Kruus, Gerda Kippar, Harald Kuusik, Gilda Kruuse, M. Kopti, Johannes Kemper, P. Kadaja, W. Koppwille, J. Laas, Ewald Lasdorf, Julius Lepson, Elmar Mikita, K. Meyer, Ellen Mollifer, M. Mägi, Helmi Masing, Ferd. Masmann, A. Maa-mägi, Ernst Neumann, Anatol Drentlich, Ed. Oh-

mann, Alvine Põlder, M. Püss, J. Paris, W. Pukk, G. Reintam, J. Rennbaum, R. Sikk, Paul Simon-latser, J. Säinas, A. Siiberg, Karl Saarepera, W. Leichmann, Alide Tekerpuu, Eduard Tritt, R. Tru-mann, Roman Tomson, Alice Tánawa, A. Tom-berg, Margot Titt, J. Tulpe, G. Tõnisson, Wally Toel, Wladimir Tõnisman, Oskar Ulm, Selma Weebermann, Arnold Wther.

Tartust: A. Gromelson, Paul Jänes, Artur Jür-genjon, Hilja Kuust, Helmi Klaas, E. Probi, W. Lind, Amny Pille, Arnold Reimann, Margit Reizold, Eino Saarema, M. Sarw, Johannes Sirmenson.

Wiljandist: Joh. Jõrus, Arnold Sepp, G. Sih-wer, Elmar Weske.

Pärnust: J. Kõlwari, A. Kase, A. Poolat, G. Radik. Natwerekst: Fritz Rast, Heino Restik, J. Ra-

# Romaan

№ 21

Ilmub igaks 1. ja 15. kuupäevaks.

• 1923

II aastakäik.

## Urmastuse okastee.

Saksa kirjaniku G. Courths-Mahleri romaan.

4

Proua Ritter vaatas sohvanurgast, tuhu see ta asetanud, üles noore neiu ilusasse näkku ja pigistas ta fätt.

„Laps — laps — sina oled hea — sul on armsad, head silmad ja vististi ka hea, kallimeelne süda. Ja oled nii ilus ja nii peen. Kui ja seda tahad ja mulle lubad, ütlen sulle heameelega „sina“. See on sinust ilus, et seda tahad, ehk ma küll wana ja lihtne naine olen. Mõni teine sinu asemel oleks selleks mõis olla siig uhke“.

„Do — see oleks inetu uhkus, armas ema.“

„No, no — sina oled ju hoopis teistest maailmast, mu hea laps. Hans ütles mulle, sina olla kindrali tütar. Issand Jumal — kuidas ma heitusin!“

Poisj on ju päris loll! Ja kõrgemale kipub ta — ikka kõrgemale. Mitte millegi ees ta ei peata. Ma ei oleks mõinud uneski aimata, et kord kindralitütre minijaks saan. Ma ei julenud esiti sind siia paludagi, kuigi ma sind üli hea meelega tahtsin näha. Aga Hans ütles, küll ja juba tulla; sina olla väga ilus ja suurjugune, aga mitte sugugi kõrk. Seda näen nüüd ise ka. Aga minu poeg — ei — ei tea, kui kõrgele see küll veel tahab tõusta!“

Seda ütles wana proua pool liigutatult, pool kartlikult.

See oli wana proua kõrwale toolil istet mõtnud ja ohlas tasakefi. Ta vaatas Hansu poole, kes kummuti juures nõjatas ja waitides nende poole vaatas.

„Ah, armas ema,“ ütles see tõsiselt, „mina arwan, naise wakkuga pole Hans sugugi näidanud, et ta kõrgele kipub — wastuoksa, seal on ta õige wähenõudlik olnud. Ta oleks mõinud saada rikka naise. Mina olen waene wae-

nelaps, kes tänulik mõis olla, kui sugulased ta oma maija mõtsid. Hans oleks mõinud tõesti palju kõrgemale hakkata.“

„Ema tõstis käed tõrjubes üles.“

„Jumal hoidku! Ei, ei, seda ära ja temale üttele.“ Poisj ei lepi üldse mingusuguste piiridega. Waata siin ringi — siit majast on ta pärit — ja elab nüüd toredas majas, mis wälja näeb nagu loss. See hakkab mul mõnikord ümber käima, kui mõtlen, mis ta kõik oma peaga on läbi wiinud. Seda korda olen talle ütelnud: Poisj, kas tahad ikka veel kõrgemale tõusta? Ja igakord ütleb ta: Jah, ema, mida kõrgemale tõusen, seda kaugemale ma näen. Selle on ta wist isast pärinud — igatsust kõrguse ja kaugemale wäljawaate peale. See hõistab ka alati lõbuga, kui mõne ehituse peal mõis kõrgemale tõusta. Aga uue ehituse peal ronis tema ikka kõige kõrgemale ja karbetawamale kohale. Jah — ja seal tundis ta enda ikka kindla olewat — ei mõtlenudki hädaohtu peale — ja — jah — ja siis kukkus ta sealt ühel päewal alla. Alles veel mõne aju eest oli ta seal ülimal hõisanud — ja siis — siis oli ta all — kohe surnud. Ja naer — see püüdis veel ta näol. Aga minusse on ikka jäädud kartus sest päewast saadik, ei soowinud ma, mõiks kukkuda. Sellepärast ei soowinud ma, et temast käsitööline saaks. Tema isa tahtis ju ka, et poisj reaalkoolis õpiks — jah, temal olid pojaga suured kawatsojed. Roh — ja nüüd — nüüd on mul südamas alati kartus, et poisj kord mõis olla ikkagi kujuk, olgugi et ta ehitusel ei ole — sest et ta ikka kõrgemale ruttab. Waata, armas laps, sellepärast ei peaks ja teda enam kõrgemale tõusta lastma. Mina ei saa teda ju pidada, olen tema ringkonnast kaugel. Aga sina, sina jääb ikka ta

juurde ja — sind kuuleb ta mististi ka, sest sina leiad mõib olla õiged sõnad."

Wana proua jäi väsinult wait.

See pidi jälle Hansu poole vaatama, kes ikka veel kummuti najal nõjatas ja liigutama ta nagu näitas. Minult ta filmades oli elu; need wälkustid kui teras. Ja need filmad tabasid walgates pruudi silmi.

Nüüd korraga tuli Feele tunne, nagu mõiks ta selle mehega lennata üles päikse poole, ilma et peapööritust kardaks. Aga ta mõistis, et ta wana ema sellest lennust aru ei saanud, waid teda alt kartlikult filmitakse.

Ornasti wõttis ta wana proua rakkus käe oma noorte, pehmete käte wahela.

"Ara karda, armas ema, Hans seisab kindlal alusel ja tal on kindel, rahulik pill. Olen weendunud, tema ei pane oma jalga ial kõrgemale, enne kui ta järele on proowinud, kas ta alus ka kindel on."

Hans astus nüüd ruttu laua juure.

"Näed nüüd, ema, Fee turneb mind alles lihkistest aega, aga waldab mind enam kui sina, kes ja mind ju eluaja tunned", ütles ta naeratades.

Wana proua waatas talle waike, hea pilguga näkku. Siis pööras ta filmad Feele ja sealt uuesti Hansule.

Natufese aja pärast lausus ta tšafafesti:

"Ja jah, mu pois — emasüda on harwa julge — ta kardab liig palju. Aga sellest ei maha nihiid enam wätkida. Kuhu ometi Wedlich tupp. Hans, toogu ta kohwi. Ja siis istu ise ka lauda."

Hans hüüdis üle läwe wälja: "Proua Wedlich, kohwi!"

Fee pidi naerma. Imestades, juuril filmil waatas ta lihtjas toas ringi. Ta imestas ikka jälle uuesti, et ta peigmees oma ema sija lihtjatesse ruumidesse jättis. Tuba oli küll kaunis mugaw, aga siiski lihtne. Miks ei wiinud ta ema enda juure?

Nüüd tuli Wedlich kohwikamuga. See oli walgest portjellaanist, lilledega kaunistatud, mille kohal liblikad lehmijid. Wedlich asetab asjad pühakult lauale ja seadis tassid, et kauem saaks noort, suurjugu daami filmitada.

"Bean ma kohwi walama, proua Ritter?" küsis ta teenistuswalmilt.

"Ei, Wedlich, jätke see, seda teen ma ise", wastas see.

Ja Wedlich läks pikkamisi wälja.

Ritter waatas talle naerdes järele.

Nüüd tahtis ta ema tšasse täitma hakata, aga Fee jõudis ta naeratades ette.

"Tuba, et mina seda teen, armas ema; jää sina rahulikult istuma", ütles ta, ja wäljas

kohwi wälja esiti emale, siis Hansule ja wiimaks omale.

Ritter filmitakse teda. Tore oli näha, kui kenasti Fee kõik tegi. Näis, nagu oleks mõni noor wärstima sija ta ema lihtjasse tupp ära ekinud, wäikest tuba walgusega ja päiksega täites. Ja ta peened sõrmed olid nii osawad, et neid lust oli waadata.

Reff lauda seisis suur kook, mis hea kohwiga wõisteldes lõhnas. Oli näha, et kook kodus oli küpsetatud.

Fee wõttis sellest hea niiki ja sõi seda ijuga. Naeratades waatas Hans ema peale, kes Feed kartlikult filmitakse. Hans teadis, et ema ise selle kooigi oli küpsetanud ja nüüd kartis, kas see Feele ka maitseb. Tema ise armastab seda ema küpsetatud kooki wäga, juba sellepärast, et emale rõõmu teha.

Fee ostas imestamiswäärt kindlusega seisukorras walitseda ja istus lihtsalt, aga puhalt kaetud laua ääres, nagu ei oleks ta teisiti harjunudki. Leidis koguni, et see kohwitund wäga mõnus oli.

Kui ta natufese aja pärast teije tüki kooki wõttis — muidugi sellepärast, et näidata, kuidas ta wastuwõtmist austas — hakkas proua Ritter tergemini hingama ja ta näole tõusis rõõmus ilme.

"Kas sulle kook maitseb, tütrekene?"

Fee noogutas naeratades pead.

"Suurepärast, ema. Olen juba kaks suurt tükki wõtnud. Oled ta wist ise küpsetanud, et ta nii hea on?"

Proua Ritter noogutas särnawalt pead.

"Jah, Hans armastab seda alati, eht ta küll nüüd wäga hellitatud on, ja siis lootsin ma, et ta sullegi maitseb".

Hans mõtles, kui toredasti Fee ostas oma oleku läbi ema armastust wõita. Ta tundis, et nüüd kivi ema südame pealt oli langenud. Sest ta oli Feeega kokkusaamist iliwäga kartnud, kuigi ta temaga heameelega tutwust soowis, et näha, kas Hans tõesti ka hästi on walinud.

Emal sai nüüd julgemaks ja jutustas pruutpaariga soojalt ja lõbusasti. Tuba mitu korda oli ta wõõrastades kuulunud, kui Hans pruuti nimest hüüdis. See nimi oli nii imelik. Wiimaks wõttis ta südame rindu ja küsis:

"Mis nimega nimetab Hans sind ikka, tütrekene? kui dieti kuulsin, siis ütles ta Fee!"

"Jah, ema".

"Aga ega see ometi sinu nimi ei ole? See on wististi meelitusõna?"

Fee punastas, mõteldes, et ta peigmees tema wastu meelitusõna wististi ei taawitaks.

"Minu nimi on Felicitas, armas ema, ja mind kutsutakse lihidalt Feeks".

"Felicitas — Felicitas", fordas ema. "Noh, see on küll juurtjugu nimi, sest mina ei ole teda enne veel kuulnud. Aga Fee — see kõlab ometi ilusamini. Nagu ja isegi oled ilus. Just kui halbjas oma kulbjuustega. Nii-juguste juustega kujutasin ma enesele lapseeas ikka kuningatütreid ette. Hans ka. Ja kui lubad, kutsun minagi sind Feeks."

"Ma palun sind sellepärast, ema. Nimi Felicitas on mulle eneselegi võõraks jäänud."

Enam kui tund aega viibis pruutpaar wana-proua lihtsas majas. Waheajal oli ilm pimedaiks läinud ja lamp põlema süüdatud. Nüüd nägi wäike tuba waga mugaw wälja.

Aga siis tõusis Hans üles.

"Bean su tädi Laurale jälle kätte wiima, Fee, midu saab ta pahaseks", ütles ta pilkawalt naeratades.

Teegi tõusis.

"Jah, me peame minema. Kui lubad, armas ema, siis tulen sind Hansu seltsis warsti jälle vaatama."

Wanaproua silmad löid lõhkele.

"Jah — kas tahad jeda tõesti teha — kas ei ole ma sulle liig lihtne?"

Fee juudles aupakkumist ta kätt. Siis ütles ta aujasti ja soojalt:

"Sina oled ju selle mehe ema, kelle seltsis ma tahan eluteel rännata. Minul enesel wane-maid enam ei ole. Sellepärast luba, et sinule selle aupakkumisega wastu tulen, mis ma oma wanematele wõlgnen. Olen ju nüüd sinu tütar."

Nüüd mõttis ema Fee pea oma käte wahel ja juudles ta otsesest.

Wäljas kõlas autofarm. Ritter oli auto teatud tunniks järele tellinud. Nüüd saatis ta Fee õue.

Wedlich seisis auto juures ja peletas postiteji emale. Ta tegi autoukse lahti ja laskis pruutpaari sisse.

Natukeste aega seisis ta weel ja wahtis kauge-nemale autole järele. Siis jooksis ta nii rutu-tu kui jõudis majasse ja otsekohe tuppa.

"Issand Jumal, proua Ritter, on see aga peen daam, see herra Ritteri pruut! Noh, tema peale wõite uhke olla. Ja ülbse — see herra Ritter — see on mees — sel on mõistust. Päris õige herra — ilma wähemagi uhkujeta. Ja kõwa taatri pistis ta mulle jällegi pihku!"

Proua Ritter silitas mõtelbes laudlina.

"Jah, Wedlich, lasku armas Jumal kõi hästi minna. Ja siin, üllejäänud lool, see wiige oma tütardele kaasa, sest minul on ju täna pidupäew."

"Noh, ma tänan Teid, proua Ritter. Teie olete meiejuguaste wastu ikka hea, sest Te teate, kust waest inimest king pigistab."

Ja rõõmjaсти pakkis ta koogi paberisse.

Ritter ja ta pruut istusid waheajal waitides üksteise kõrwal autos. Ritter oli elektrilambi põlema pöörnud ja silmitses nüüd Fee mõtlewat nägu. Wahete-wahel lehwis nagu naeratus ta näost üle. Sest tal oli, nagu oleks ta neiu mõtteid osanud ta selgest otsesest ära lugeda.

Wimaks ärkas Fee nagu unest ja küsis ruttu:

"Miks ei ela sinu ema sinu juures?"

Ritteri juunurkades ja filmades tuikas midagi. Seda oli ta oodanud. Aga ta jäi rahulikult, kui wastas:

"Ta ei päästi minu majasse ja ei tunneks enamast seal kodu olemat."

Sellega pidi Fee leppima. Ta waatas ahnast wälja ja küsis enesest, kas Ritter wahest omast emast sellepärast häbi tunneb, et see lihtne naine on.

Miks ei muretsemud ta temale wähemalt teist ümbrust, kui ta teda oma majasse ei tahtnud? See kõit wõõristas ja piinas Feed. Waene, lihtne naine wõib olla küll ei sobinud tema juurde maitse, aga ta oli ju ometi ta ema, kes tema eest hõõtanud, et ta koolis wõiks käia. Kas oli see wõimalik, et Hans selle oli unustanud? Kas oli ta südame poolest siiski toores tõustik, kes emast häbi tundis? Siis polnud ta ka hea inimene — ja ei wõinud tema, Fee, teda usaldada.

Hans Ritter aimas Fee mõtteid, aga ei ütelnud ainustki sõna enese kaitseks. Neiu pidi ise tema juurde tee leidma, pidi ise õppima teda usaldama. Sõnad siin ei aidanud. Tal pidi olema kannatust.

Fee lahkus temast täna kaheldes. Hans näis olemat tema meelest nii mõistatuslik ja arusaamatu, et neiu kartlikult tulewikku waatas.

Seitsmes peatikk.

Juba järgmisel päewal sõitis Hans Ritter wälja ema juure. Kui nad kahelkest koos elutoas istusid, ütles Hans naeratades:

"Tulin täna ainult kinnuks minutiks, ema, sest et mul wäga wähe aega on. Tahtsin sinult ainult küsida, kas ja minu walikuga rahul oled. Kuidas meeldib sulle minu pruut?"

Wanaproua silmitses teda wähe aega waitjelt. Siis ütles ta:

"Fee on ilus, suurjugu preili, mu poeg, ja tal on soe, hea süda. Wõib olla, et ta on pisut liig peen — sest waata, sina oled wõrjunud lihtjast käsitöölise perekonnast, olgugi, et ise ka

oled peeneks herraks tõusnud. Aga sellepärast ei kardaks ma, et õnnelikuks saate, kui — jah — kui Tee sind õieti südamest armastaks."

Ritter waatas tema peale.

"Do, te teravad, targad emafilmad", pidi ta mõtlema. Ja siis ütles ta naeratades:

"Sa usud siis, et ta mind ei armasta?"

Ena raputas pead.

"Ei, mu poeg, nii mitte, kuidas mina soovim, et sind armastataks. Tal näib ju olemat suur usaldus sinu tublidusse, aga sind õieti südamest armastada, ei seda ta ei või. Olesin selle eest ei tea mis annud, kui teie üksteist minu filma all kordki olesite südamest suudelnud. Olete ju üksteisele alles mõõrad. — Ja wahest paraneb lugu, kui ju abielus olete: Ma tean, suurtõugu inimesed ei ilmuta oma tundeid teiste ees. Abielus tuleb see enesest. Ja siis wahest näen minagi kord, et ja oma Tee minu juuresolekul rinnale tõmbad ja teda suudled, kuni ta hingetuks jääb. Siis jään ma rahule. Sest waata, pois, sina armastad seda suurt, ilusat neitut, kel kuldseid juukseid. Ja mina saan sellest aru, sest ta on minugi wana sõdame rinnas põkkuma pannud."

Ritter silistas ta kätt.

"Ara kardada, em, mina saan temaga õnnelikuks. Tal on ju nüüd pahad kogemused seljataga ja ta sõda peab esiti terwenema. Aga armas ja ilus olemus on ta ikkagi, eks, em?"

"On, on, mu pois. Ja mina lasen ka see kord sul oma teed käia. Oled ju omast emast targem ja igatsed suurtõugu naist. Ja kõige ilusama ja peenema oled nüüd enesele muidugi wälja walinud."

Ritter naeris.

"Olen sulle otse ristiks, em."

Wanaproua silistas ta pead ja silmitseis teda armsasti.

"Niisugust risti tahan heameelega tanda", ütles ta naeratades.

Warsti selle järele sõitis Ritter jälle koju.

\* \* \*

Nädalad kuni pulmadeni mõõdujõud Tee meelest lennates. Ta ei jõudnud õieti märkuselegi. Jga päew oli midagi nõu pidada tädiaga ja Hansuga. Hans oli oma auto daamidele tarwitada annud ja lojanõunikuproua lastutas oma tütardega seda mõimalust ohtrasti.

Jmestamismäärt andekuse ja agarusega oli proua lojanõunik kõi korraldanud — kõi ettemalmistused toredaks peoks olid walmis. Oli kutjutud suur hull külalisk, nende hulgas muidugi ka Harry Forst oma pruudi ja wanematega.

Pulmapäew oli päiksepaistne ja päike walgustas heledasti külmetanud maad.

Schlüterite majas walitseis juba wara hommikust saadik kirju elu ja liikumine.

Wärbi ja Lore weskid ja naerid läbisegamini ja jooksid iga filmapilk Tee tupp, et seda igajugu tühiste asjadega närwiliseks teha. Sed imestajid meeletumalt, et Tee rahulikult toas istus ja oma pulmakleiti waewalt silmitses. Nad olid õnnelikud oma toredade hallsiniste pruutneitsi-kleitide peale ja küsisid Teelt ikka jälle, kas sinine wärw neile ka hästi paistib ja kas ta sõda sugugi ei põksu, kui ta nii rahulikult võib istuda.

Seda küsis Tee eneseltki, kui sed seda temalt ikka jälle pärisid. Aga äkki kargas ta üles ja pani usse luffu — ta ei jaksanud nende tühiste küsimuste peale enam wastata.

Olesid Wärbi ja Lore wõinud Tee sõdamesse waadata, nende oleks kohe selge olnud, et Tee rahulikkus petlik oli.

Jsegi kui Tee juba täies pruudiehtes peigmeest ootas, oli tal, nagu peaks ta põgenema ja nagu ei jaksaks ta Hans Ritteri kõrwal altari ette minna. Temas oli midagi piinawat, hirmutawat, mis teda halwas ja lahki ei lastnud.

Ta oli tõsine ja kahwatanud pruut — aga joomastaw-illus oma maguja, kahwatanud nõoga, juunte filmadega ja kuldjuustega miridipärja ja pruudiliniiku all.

Kui ta Hans Ritterile nii wastu astus, oli see oma pruudi ilust otse wõlutud. Järsk kahwatus tekkis ta näole ja käded läksid tramplikult kokku, nagu oleks ta enesele sealt tuge otfinud.

Ena tema nägi toredas frakis meeldim wälja.

Tummalt pani ta Tee käe oma käsiwarrele ja saatis ta ootawa tõlla juure. Kumbki neist ei suutnud rääkida, sest nad teadsid mõlemad, kui otustaw see samm oli. Weel iial ei olnud Hans Ritter millegi ettemõtte juures kahelnud, nüüd hiilis ometi wäikene kahtlus ta näol, kas ta ka seekord oma saatust suudaks paenutada.

Teel oli hea meel, et Hans ei rääkinud — ta ei oleks temale suutnud wastata, ja ta kindlus oleks hoobiga otjas olnud, kui ta iih sõna oleks pidanud üttelema.

Hans nägi sõites, et neiu äkki nagu külma käes wärises. Ja sügaw, palaw, halastew kaastunne woogas ta põue ja ta tõotas enesest Tee õnne alati oma õnnest kõrgemal hoida ja ainult tema õnnes õnne leida.

Mis lähemal tunnil sündis, läks nagu raske unenägu Tee hingest mõõda. Toreda

seltskonna pilt, mis teda kirikusse jõudes ümbritses, woolas ta silmis kõik jegamini.

Ainult üks väike isteen hargnes kõigi ta tunnete ja muljete kogust.

Kui ta Ritteri seltsis viimaste kirikupindide vahelt, uise ligidal, läbi sammus, nägi ta kõrval ühe samba warjus üht pisaratest nõretawat naise nägu. Kaks rafus naise kätt tõusid tema poole nagu maikne õnnistustewitus ja kaks head, truud emafilma teretajid teda ja Hansju, kuna huuled palweid jõustasid.

Silmapiilgu wõiwitas Fee jaalg. See seal oli ju tema ämm. Mis pärast istus ta siin taga nii ütsikult? Berge kihlatud tuli ta juust. Ta tahtis midagi küsida, ei tahtnud edasi minna. Aga seal jurus Hans ta käre oma najale ja juhtis ta edasi. Temagi filmad olid mana prouat näinud, kes samba warjus istus. Oma ja poja filmad olid silmapilgult kokku puutunud ja üksteist säravalt teretanud. Behme, hea naeratus lehwis Hansu juu ümber, kui ema õnnistades käed tõstis ja ta laskis pea lonku, nagu tänuks. Aga jeda kõik ei olnud Fee märganud, ta oli ainult Hansu ema näinud ja mõtles niid kurwalt, miks ta küll siin kaugel kõrwal seisis.

Nagu unes sammus Fee edasi, nagu unes ütles ta siduwa sõna ja ehmatas otse ise oma „jah“ kuuldes. Nagu ärgates waatas ta oma ümber. Kuid siis soowiti talle juba igalt poolt õnne. Siilgaw seltskond ümbritses teda. Aga tema filmad otstsid ikka ainult üht lihtjat, musta siidikleiti kandwat naisefuju ja ei leidnud teda.

See piinas teda üliraskesti. Tal oli, nagu oleks pidanud ta kõik need toredad inimesed kõrvalle liikama ja waljusti oma mehe ema hüüdma.

Siis rahustas ta ennast wägisi.

„Ma näen teda pulmalaul; tema plats peab ju meie ligidal seisma“, mõtles ta.

Aga sõidul hotelli, kus pidu peeti, ei julenud ta Hansult ta ema järele pärida, kartes, et wastuse saab, mis ta piinawa aimduse tõeks teeb.

Pulmalaulugi waatas ta ilmaaegu ringi. Ja nagu külm wärin roomas tal üle selja. Müüid ei suutnud ta enam küsimata jätta:

„Kus on sinu ema, Hans? Nägin teda kirikus, kaugel teistest. Ja siis oli ta kadunud. Ka siin pole teda. Kuhu on ju ema jäänud?“ küsis ta tasakesi ja wärisewal häälel.

Hans pööras näo tema poole. See oli kahwatu ja liikumatu. Ainult ta otsaesine oli nagu walus kokku tõmmanud ja ta filmad waatasid peaaegu tujakelt.

„Minu ema jõitis kirikust otsekohse koju. Tema pulmapeost oja ei wõta. Ainult kirikus

tahtis ta meie laulataste tunnistaja olla — ja pärast — kui teele läheme — jaad ja teda wafjalis näha.“

Rahutult uurides wahtis Fee temale nätku. Oli, nagu kahwaks mingisugune külm käsi ta südamesse. Kas oli ta mees oma ema eemal hoidnud? Kas ei tahtnud ta teda selle suurtsugu seltskonna hulgas näha — ka täna mitte? Oli tal temast häbi? Kui ta oma ema isegi täna suurtsugu seltskonnast eemal hoidis — kas ei olnud see tema poolt siis alatu, madal tegu? Kas wõis ta iial jeda meest usaldada, kellele ta ema nii wähe wäärt oli?

Ta nägi jälle wana proua pisaratest nõretawat nägu oma ees, nägi ta ülestõstetud käsi, ja wõrdlemata walu poletas ta südant — walu, millele ta ei osanud nime anda ja mis teda hirmwasti piinas.

Fee oli tõesti wäga kahwatu ja tõsine pruut.

Harry Forst, kes Elleni kõrwal peaaegu pruutpaari wastas istus, wahtis ikka jälle põlweal pilgul sellesse kahwatanud näosse.

Pahad nädalad olid tal seljataga. Nagu piinaw haigus kaswas ta südames armufadedus ja palaw igatjus Feele tagasi wõita. Siis ta jälle oli ta neuu lähedale tunginud, lootes, et temaga saab mõned sõnad wahetada. Wähemalt andeksandmisest tahtis ta paluda ja talle ette panna küsimust, mis tal alati südames põles: kas neuu Ritterit armastas ja kas ta kõik tunded tema wastu oma südamest oli wälja kirjutanud.

Ta arwas, et rahulikumaks jääb, kui Fee talle ütleks, et ta Ritterit sama wähe armastab kui tema Ellen Volkmeri.

Aga ta ei saanud jeda iial temalt küsida. Fee waatas temast alati külmalt üle ja polnud iial ütsinda. Waemalt lahkus Ritter tema kõrwal.

Müüid oli Fee Ritteri naine ja tema pidi Elleni õrna, armuõndsast westmisest kuulama, pidi ikka jälle salamahiti Elleni kätt pigistama, niipea kui see salamahiti tema piiku pugest. Ja selle juures oli tal, nagu peaks ta selle käe enesest kaugemale wirutama ja ise Fee kõrwale asuma, waljusti hüüdes: „Ta on minu oma, ainult minu oma — kõik muu on wale ja pettus!“

Aga ta jäi istuma. Wastas masinlikult Elleni jutu peale, ütles masinlikult päheõpitud meelituskõnesid, mida keegi ei kuulnud, sõi ja sõi ja naeratas kui automaat — ainult ta filmad awaldasid elu.

Fee filmad riimasid üksainus kord ta nägu, ja kui ta pilk selle juures Harry põlewatessse, rahutult wabisewatessse filmadesse waa-

tas, pööras Fee uhkesti oma pea temalt ära, nagu ei oleks teda olnudki.

Peeti palju lauafõnesid ja lasti noortpaari elada. Siis kandis Bärbi mingisuguse liigutava laulu ette, kus ta Feele luuletiselt kinnitas, et nüüd kuldsed leheküü päevad mööda olla ja Fee nüüd, rõõmsate õdede ringist lahkuda, oma mehel eluõitluses mured pidawat otjaesijelt ära juudlema. See oli väga kena.

Siis tuli kojanduniku proua lõbus eeskamanumber.

Selleks numbriks oli üks kahe noore neiu poolt, kes taluneiu riideid kandisid, ettekantud naljakas duett.

Siis tuli rida Gore kätte, kes pruutpaari ette „kaardimoorina“ ilmus ja kuulmata õnne ette kuulutas.

Nii läks kirju rida edasi, kuni viimases elavad pildid järgnesid, mille jaoks kojanduniku ise proloogi oli luuletanud. See luuletus oli tõesti täis nalja ja üks noor daam kandis ta ka kenasti ette.

Lühidalt, kojanduniku-proua oli kõik teinud, et pidu kena saaks, ja sellepärast valitses kõige lõbusam meeleolu hotelli ruumides, kus pidu peeti.

Minult pruutpaar oli kaunis tõsine ja vaikne.

Niipea kui sööming lõppes, mindi kõrwalruumidesse kohvi jooma, et seni jaal tantsuks ära koristataks.

Kui kaks esimest tantsu läbi, astus kojanduniku-proua tähelepanematult Fee juurde.

„On aeg teisi riideid selga panna, Fee. Sinu jaoks reserveeritud ruumid on kõik valmis ja su toatüdruk ootab sind.“

Fee noogutas pead.

„Hea küll, tädi. Täna on sind südamest sinu waewa ja kõige eest, mis ja mulle oled teinud“, ütles ta tasakesti.

Kojanduniku-proua pigistas endal pisara silmist ja noppis selle taskurätikuga jälle ära.

„Tegin kõik heameelega, Fee, sest sina oled ju minu wennatütar. Nüüd mine Jumala nimel, mu laps, ja head teed! Kõige parem on, ja lähed siit kohe kõrwaltoa kaudu, siis jõuad ruttu trepile, mis üles viib, ja sind ei nähta. Sinu mehele ütlen, et ja juba oma tuppä läksid.“

Fee tänas teda veel kord ja lahkus jaalist.

Waitressje kõrwaltuppa jõudes, hakkas ta kergemini hingama. Ta oli rõõmus, et wali pidu tal selja taga oli ja ta veel filmapilgu jai üksi olla.

Kähku läks ta esimesest toast läbi ja astus teise. Aga waewalt oli ta üle läwe astunud, kui äkki üks ohwitser talle ette astus. Tema

ees seisis Harry Forst kahwatanud näol ja põlewail filmil, talle paludes näkku waadata.

„Fee — enne kui lahkun — ütles mulle aiusti andeksandew sõna!“ palus mees ärewalt.

Noor proua wõttis uhkesti ja tõrjuwalt oma kleidisaba üles ja astus tema juurest tagasi.

„Herra leitnant Forst — ma keelan Teid minule jeda nime andmast, milleks Teil wähematki õigust ei ole“, ütles ta külmalt.

Forst pani käed kokku.

„Ara ole nii wali, Fee — üksainus wilets andeksandew sõna“, palus ta ärewalt ja silmitšes noort prouat palawail filmil.

Fee kulmud läksid kippa ja ta filmad wälksusid.

„Minge tee pealt eest!“ hüüdis ta ähwardawalt.

„Mitte, enne kui mulle oled ütelnud, et mulle andeks annad!“

Nüüd pööras Fee talle järjult selja ja sammus tagasi tuppä, kust ta praegu tulnud. Ta tahtis jaalist teiselt poolt lahkuda.

Kuid waewalt oli ta üle läwe astunud, kui Hans Ritter talle jaalist wastu tuli, nagu oleks teda kutsunud.

Fee jooksis talle wastu.

„Palun, saada mind mu tuppä“, hüüdis ta ärewalt.

Ritter waatas talle näkku ja nägi kohe, et mingi asi teda oli äritanud. Sõnalausumata ulatas ta noorele prouale oma käsiwarre.

Kui nad kahesest kõrwaltuppa astusid, seisis Forst veel samal kohal.

Ritteri filmad hakkasid wälkuma. Ta mõistis kohe, miks Fee nii ärewalt talle wastu jooksnud ja teda omale saatjaks palunud.

Ähwardades puurisid ta pilgud Forsti filma.

„Teie pruut otšib Teid, herra leitnant“, ütles ta terawasti ja saatis Fee temast mööda.

Forst pigistas hambad kokku ja waatas neile wiltustatud näol järele.

Aga üksi jäädes hakkas ta kibedasti naerma.

„Minu pruut — minu pruut“, ütles ta pilkawalt oma ette.

Siis läks ta hirmjas meeleolus jaali tagasi.

Ellen tuli talle wastu.

„Otšjin sind igal pool, Harry. Mu Jumal — kui kahwatu ja oled — mis sul on?“

Forst äigas nagu mõteldes üle otjaesijse.

„Hirmus peawalu, Ellen — wabanda mind ainult mõni minut — tahaksin kord wärsket õhku.“

Ellen pigistas ta käsiwart.

„Mu waene, waene kullakene. Rannata,



ma annan sulle aspiriini, mis mul alati kaas on. Võta see, ja peavalu kaob varsti."

Forsjt leppis ja mõttis aspiriini.

Ritter oli oma noore proua trepini saanud. Seal tõmbas Fee oma käe tema käsi varrest.

"Tänan sind, müüd leian ise tee."

Ritter suudles ta kätt ja astus tagasi.

"Tunni aja pärast ootan ma sind siin."

"Tulen täpselt", vastas Fee ja läks trepist üles.

Ritter vaatas talle järele, kuni ta kadus, nagu tahaks ta oma pruutliku naise kuju enesele kindlasti südamesse suruda.

Fee ei waadanud enam taha.

### Rahelias peatükk.

Wakalis jalutas proua Anna Ritter oodates edasi tagasi rongi ees, mis ta poja ja selle noore proua pidi kandma laugele.

Tal oli jälle seljas must siidikleit, pikk, must kalewimantel ja wäike, must kübar. Ühe esimese klassi kupeeukse ees seisis Hans Ritteri teener, kes pafid bagaazi annud ja siin nüüd herraste tulekut ootas.

Alles pisut aega enne rongi teeleminekut jõudis noorpaar kohale. Proua Ritter läks neile wastu ja mõttis nende mõlemate käest finni.

"Tahsin teile heameelega oma õnnistuste teele kaaja anda, mu lapsed. Nüüd reisiige Jumala nimel ja tulge õnnelikult ja terwelt koju", ütles ta südamlisult.

Fee lastis mehe käest lahti ja kaelustas wanakest südamlisult.

"Veidisin waluga, et sina meie pulmas puudusid, armas, hea ema."

Wanaproua waatas kindluseta paluwal pilgul oma pojale, kelle otsaesine walusasti kibra läinud. Aga need kibrad kadusid kohe ema paluwa pilgu ees. Fee märkas seda ema ja poja ilmemaingu, ilma et oleks mõistnud seda enesele seletada.

"Kas mõtleksid pisut ka minu peale, tihre-kene? See on sinust ilus", ütles proua Ritter naeratades ja silmitses Fee kätt. "Noh, mina pühitsefin ka teie aupidu, üsna wäiksel enesele, olles waimus teie ligidal. Aga nüüd peate küll kupeesse minema, muidu sõidab rong ilma teieta."

Hans Ritter oli ema kätt pigistanud ja siis ruttu teenri juure astunud.

"Jätšin auto wälja ootama. Kandle selle eest hoolt, et minu ema koju wiiaks", ütles ta sellele tasakesi.

Fee ei olnud seda kuulnud. Tema jättis praegu emakest Jumalaga.

"Tule, Fee, aeg on", manitses Hans ja aitas teda kupeesse.

Siis mõttis ta ruttu ema ümbert finni, waatas talle südamlisult silma ja suudles teda.

"Ela hästi, ema — nägemiseni!"

"Ela hästi, poeg — õnnelikku reisi teile mõlematele!"

Fee noogutas talle pead. Ta nägu oli wäga lahwatanud.

Hans hüppas kupeesse. Wanaproua silmitses neid weel kord ja ta huuled liikusid nagu palwes.

Siis hakkas rong liikuma.

Fee waatas ahnast wälja, terwitas tagasi ja lehwitas taskurätikut, niikaua kui ta oma ämma nägi. Ta nägi ka teenrit weel aupaklikus kauguses seiswat, ei näinud aga, et teener siis wanaproua juure astus ja talle teatas, et tal käsi on teda autoga koju saata.

Kui Fee ämma enam ei näinud, wajus ta istmele.

Hans astus ta kõrwale ja pani akna finni.

"On liig külm", ütles ta rahulikult.

Fee ei wastanud.

Üksikelt waldas teda meeletu hirm, sest et ta nüüd Ritteriga üksi oli. Ta nõjatas nurga ja lödijes.

Ritter waatas tema peale alla.

"Kas ei tee ja ennaft koduseks, Fee?"

Fee wäristas tummalt pead ja jäi maha-löödud filmil istuma.

"Aga meil on pikk sõit ees, pane ometi wähemalt mantel ja kübar ära", palus Ritter, nii rahulikult kui suutis.

Fee kobas sõrmedega kübara nõela järele ja mõttis kübara peast. Ritter mõttis tal selle käest ja pani üles wõrku. Mantli lastis Fee ilma ülestõusmata õladelt maha libijeda. Ta ei jaksanud üles tõusta, nii lödijesid ta jalad.

Ritter silmitses teda pisut aega tummalt, nägi, kuidas ta wärises ja kartlikult oma ette wahtis.

Ja ta silitus tal tasakesi, nagu rahustades, juukseid.

See oli esimene wäike paitus, mis Ritter temale tegi. Fee tuskatas ja pigistas filmad finni.

Silmapiilgu walgatasid terasiniised filmad liikumata mehe näos. Siis aga lehwis naeratus Ritteri huulte ümber.

Ornasti liiskas ta oma käe Fee lõua alla ja tõstis ta üles.

"Fee, waata mulle kord näkku", ütles ta pehmesti ja lahkesti.

Fee tõstis filmad üles ja waatas talle kartlikult otja.

Ritter raputas naeratades pead.

"Näen ma siis tõesti nii kartetaw wälja,

Fee? Ole ometi rahulik, waene laps. Ara arwa, et mina teha wõiksin, mis sina kardad. Ma ei nõua sinult iial midagi, mida ja mulle ise wabatahtlikult ei anna — jeda luban sulle sinu rahustamiseks. Ja nüüd wõta mantel ära, ta tülitab sind."

Tummalt, aga ometi rahustatult, lastis Fee oma mantli ära wõtta ja üles waina riputada.

Siis istus Ritter tema wastu ja kumardas ettepoole, käsiwarji põlwelele toetades ja waatas Feele rahulikult filma.

"Ma ei oleks mitte niipea pulmi nõudnud, Fee, kui ma jeda ei oleks leidnud olemat sinule tarmilise. Mitte, et sind juba nüüd omada, ei teinud ma jeda — tean ju, mis sul ära wõtta on. Sa pidid ainult pääfema oma tädi majast, kus sinu koht ei olnud ja kus ja rahu ei wõinud leida. Sa ei pidanud mitte enam minema sinna ruumi, kus sind nii haawatud. Ma pidin sind teadma kindlas kohas, et rahus wõiksid wõitu saada sellest, mis sind piinas; jell reisir pead ja meelt lahutama ja su mõtted peawad kumwalt teelt kõrwale pöikama. Mina ei taha sulle olla muud kui kõige alandlikum ja ustawam sõber, keda ja täielikult wõid usaldada."

Fee hakkas kergemini hingama. Berge puna oli talle näkku tõusnud, jell Ritteri sõnad olid temo peale sügawa mulje avaldanud.

"Nii wõib küll ainult hea ja kallimeelne inimene rääkida", mõtles ta.

Siis tahmas ta äkki oma mehe käest kinni ja waatas talle paluwalt filma.

"Hans, ja oled hea — nimetumalt hea minu wastu. Tahaksin sind usaldada — wõiksin jeda ka — kui mind jelle juures ikka jälle mõni asi kahtlema ei paneks."

Ritter suudles ta kätt.

"Sa pead õppima mind usaldama, ka kui paiste mõnikord minu wastu räägib — nii, kuidas mina sind igas elu seisukorras saan usaldama", ütles ta tõsiselt.

Fee ohkas.

"Ma wõiksin jeda, Hans — aga sul on midagi — pean sinult jeda küsima — see piinab mind juba ammu. Ja täna weel kõige enam."

"Siis küsi, Fee."

Fee hakkas kergemini hingama.

"Miks ei wiibinud sinu ema meie pulmas? Miks seisid ta kirikus teistest eemal, nagu wõõras? Miks ei ela sinu ema sinu majas? Ja miks laised ja teda elada oluforras, mis sinu oluforrale wõõras? Mulle tuli piinamõte. Waata, Hans, kui sul emast häbi oleks — ma ei wõiks iial usaldada sinu kõrwal käia, nii heameelega kui jeda tahaksin. See näitab sind mulle walgujel, mis minus kõik lajeks unustada, mis ja mulle oled teinud. Ma tõr-

jun need kahtlused tagasi, jell muidu räägib kõik sinu juures teist keelt — keelt, mis mind sunnib sind armastama ja usaldama. Minult jee üks punkt ei jebi jelle pildiga, milles ja ennast muidu näitad."

Ritter silmitjes teda wiimu aega juurelt ja tõsiselt. Siis ütles ta naertades:

"Kuidas ma olen ojanud sinu otseselt kõik ära lugeda! Tunnen sind üsna hästi, Fee — palju paremini kui sina mind. Nüüd waata mulle tõd õige jüditalt filma. Milline elufas paistan ma sinu arust olemat? Mina peaksin oma ema hävenema? Ei, laps, nii madalalt ei tohi ja mind hinnata. See on sulle auks, et ja minu peale jellepärast pahandaksid. Kõigi küsimuste peale, mis mulle eitasid, pead ja meie tagajutuleku puhul minu emalt ise wastuse nõudma. Mina ei taha sulle nende peale wastata, ma nõuan sinult usaldust ka ilma jelle wastujeta. Sina ei keela ka jeda, Fee — ja ja õpid mind paremini tundma."

Fee filmad läksid udujeks, aga ta jüda muutus äkki wabaks ja tergetks.

Jälle wõttis ta mehe käest kinni.

"Anna mulle andeks, et sinust nii pahasti mõtlejin. Juba siis, kui oma mõtteid sõnadeks jölmisin, paistis nad mulle hullud olemat. Aga ma ei ojanud jeda kõike enesele ära jeltada — oled mulle palju mõistatusi üles annud. Waewalt juutsin enesele wiimastel nädalatel jeltguft muretjeda. Ja siis — tead — mul on pahad kogemused jella taga — siis jääb inimene unbuhtlikuks."

Ritter jättis ta käe oma käte wahela. Seal puhkas ta nagu wangistatud linnuke, pisut rahutult ja wärjedes, aga ometi anduwalt.

"Umbusaldujest pead ja wõitu saama, Fee", ütles Ritter, ja Fee käest woogas palaw juga mehe joontesje.

Nüüd wabastas ta noore proua käe surudes. Ta tahtis rahulikult jääda ja Fee usaldust mitte jälle metja peletada.

Ta algas teist juttu.

Fee rahunes ta rahus ja ta jüdamesse hoowas isegi kodune tunne. Sõidul juhtis Hans ta tähelepanu ilujate kohtade peale.

Ja iga tunniga kahanes ka arglus, iga tunniga kaswas lootus, et ta Hans Ritteri naisjena ometi weel rahulikku elu wõib elada.

Kogu reisi ajal kandis Hans Ritter oma noore proua eest nii õrnalt ja tähelepanelikult hoolt, et jee Feed sügawasti liigutas. Tänuhikult ja sügawa meeleliigutusega nägi Fee, kuidas Hans igapibi püüdis teda lõbustada ja ta meelt lahutada.

Rutemini, kui Fee arwanud, oli aeg möödunud, ja ühel päewal olid nad juba kodureisil.

(Järgneb.)

# Niis Ipsen Bombüllist.

Saksa kirjanik Ewald Gerhard Seeliger'i jutustus.

„Lapsed!“ ütles Rootsi kindral Steenbock oma dragunitele, kui ta daanlased Gadebuschi juures kolmat korda meriste peadega koju oli jaatnud. „See aitab vähe või mitte sugugi! Võime siin lahinguid ühtejärgi kui kangelased, kuid äraneetud daanlased tulewad ikka jälle uuesti. Homme paneme Altona põlema! Ilma armu ja halastujeta! Suitsetame nad Holsteinist välja igameheks ajaks!“

Kolm päeva hiljem põles Altona üleni, ja kindral soovendas lõketele ääres oma kangeid raugasõrmi, sest see jündis külmal talvel, ja terav ning lõikav idatuul tormas üle põldude. Kolmandal päeval vaibus tulekahju, ja wana rootslase jõrmed jäid jälle kangeks.

„Lapsed“, urises ta pahajelt, „kolmekümne-aastases sõjas olete teie ju palju juure õppinud, kuid nii delakt ei oleks teie siiski tarwitsemised talitada. Seal pole ju ainuiski maja terveks jäänud! Kus jaame omale talikorterid?“

Waejed Altona kodanikud kütitasid paljastel põldudel, külmetašid külma ja nälja lääse ja ei teadnud, kus talikorterit leida. Sest seitsemeteistkümnest majast, mis seisima olid jäänud, oli ainult kahel katus peal. Seal hädabasiid ja nutsid kodanikud ning tõstsid ahastades käed jumala poole; sest neil tuli rahagi veel selle eest maksta, et neile linn põlema jüudati.

„Ära neetud!“ wandus neid hallpea, kes lahingute müriinas wanaks oli läinud. „Kas arwate, et ma selle külmaga higistan, või mis? Ja kui teie ka lõpuks üks kõrw peast peakis külmama, siis ei tähenda see veel midagi. Jesand Jumal on ju teile kaks annud!“

Siis aga pööris ta ümber ning hakkas oma dragunid kiruma: „Teile ronigu kas või wana kurat ise ranitsasse, kui te end tulewa kord paremini kofku ei wõta! Sadulasje! Sõidame Ditmarsjeni friislaste juure. Meed ei teela meile miski, sest nad tunnawad meid ülihästi. Ilus kord walitsegu teie seas, jedama palun! Kes miski teeb, jookseb hiljem läbi lipu!“

Friislased ei rõõmustanud põrmugi küllaste tuleku üle, kuid nad wõtsid nad wastu ning kostitasid neid terve talwe. Sest riikastele talumeestele oli see ükstäis, mis nad maksid: kas Daani maksusid või Rootsi sõjakulu. Järgmisel suwel kaswab kõik kahe- või kolme-kordselt tagasi.

Peeter Groot, kes ajus Bombüllis, see on

raswase Wiedingharde kõige paremas talus — naeris isegi oma ette. Ta oli oma naise ja mõlemad lapsed üle wiinud Jõhri saarele; seal olid nad kindlas kohas. Seitse dragunit ajus tema juures korteris, ja neil polnud milleski puudus. Kolm korda päewas jaadi jooja jööki ja Hamburi õlut. Peeter Groot istus alati nende seas ning jõi nad iga nädal kaks korda laua alla. Sest tal oli aega laialt; oli põllutöö-waheaeg. Kõõgi ja keldri eest kandis hoolt Grethe Mannis, ta teenija; talli ja rehe eest Niis Ipsen, tema julane.

See oli ülipikk, kondine friisipois, umbes kaksikümmed aastat wana, ja sel oli kaks täht, millega ta tarbekorral ilma loodita reht oleks wõinud peksta. Ta oli ühe waeje rannataluniku kuues poeg ja teenis suurataludes sel põhjusel, et tal kodus mitte tööd ei olnud. Ja kuna Grethe Mannis, järgmise naabri neljas tütar — talle juba ammu ajast oli lubatud, — tuli seegi kaasa Peeter Grooti juure.

Bombüllis teenides oli Niisil ja Gretchel harwa aega omawahel paari sõna wahetamiseks. Pikka juttu nad üleüldse ei ajanud. Tihti unustasid nad isegi suudlemise, kui nad kofku jattusid; kuid jeda kindlamini hoidsid nad kofku ning kogusid iga krossi. Kümne aasta pärast mõtlesid nad omale rannale wäike koha-keste osta, sest seal oli maa odaw. Grethe oli kaheteistkümneme-aastane, kui ta Bombüllis tuli, ja nii ilus ja warske näost, nii sale ja õrn kehast, et kõik kohmakad taluinimesed talle pärani silmi järgi waktisid, kui ta oma pühapäewa riides kiriku läks. Niis Ipsen, kes siis alati kangelst ja puiselt ta kõrwal sammus — oli kõigi pilkealune; kuid nooredmehed teadsid, et ta käsi raske on, ja jätsid Grethe rahule.

Seitse Rootsi dragunit waktisid plika peale küll weidi altkulmu, kuid ei julenud talle siiski läheneda. Sest neil oli miski filmis, mis tugewam oli, kui korporaali auaste. Dragunid pidasid rahu majas, osalt ka Peeter Grooti pärast, kes ei wõinud nendega koos joomast. Ja lõppude-lõpuks austasid nad oma korralikusega kindral Steenbocki ja ta läbi lipu jooksmist.

Grethe Mannis jäeti rahule seniks, kuni Bombüllis tuli leitnant Olaf Olafson, et korra järele walwata. Sest wiimane lumi hakkas julama ning aeg kätte jõudma, kus waja oli uuesti daanlaste wastu minna.

Olaf Olafson nägi Gretchet, kui see oma

rasketes puukingades pliidi äärest laua juure jammus. Seejuures liikus neiu nii wilkalt ja walebalt, nagu jooksets ta paljajalu.

Olaf Olaffson kistus oma heresiinised sõnad pärani, unustas forra järgi walwamise, sõbmise ja joomise, silitas oma pehmet, blond habert ja kergitas enese pükki. Ta oli peen pois, kel ju nii mõnigi ilus tüdruk läte wahal oli olnud. Poolamaal, Wenez ja Ukrainas, igal pool olid nad teda armastanud. Ta pruukis ainult püsti tõusta ja oma habet silitada, siis olid nad tal kaelas. Kuid Grethe Mannis ei hakanud teda armastama ega jooksnud talle ka kaela. See wihastas meest. Ja sest ajast jaadit käis ta hommikust õhtuni neiu kammul, nii et Grethel maew oli temast lahti jaada.

„Hoidke end Niisi eest!“ hoiatas leitnanti Peeter Groot, kuid Olaf Olaffson kaputas oma mõõga wastu ning naeris ainult.

Järgmisel hommikul, kui seitse rootslast oma pohmelust heinas wälja magasid ja Niis aias puid lõhkus, tungis Olaf Olaffson Grethe kambri ning tahtis temalt musu röõwida.

Niis kuulis neiu hädakisa, kahmas kirwe pihku, jooksis juure ning hüppas läbi akna tupp. Kui ta nägi, et Grethe elu polnud hädaohus, pari ta kirwe hoolikalt seina ääre ja lõi Olaf Olaffsonile, kes parajasti oma mõõka tahtis paljastada, lahtise parema käega pahema kõrwa taha.

Rootslane kukkus kogu oma pikkuses põrandale ja ei liigutanud end enam. Grethe põgenes nurka, ja Niis ootas weidi, et waenlasele aega anda jälle jalule tulemiseks. Kuid see ei kawatseunud jeda teha, waid lamis tui-malt ja waiksel maas — nagu nui.

„Olen ta ehk kogemata maha löõnud?“ lausus Niis imestanult.

Grethe hakkas wariwema ja nutma: „Niis, ja pead ära jooksuma! Paadiga!“

Seal tuli Peeter Groot tupp ja hakkas Olaf Olaffsoni üle waatama.

„Siin ei aita enam üksti arst!“ arwas ta pead raputades. „Niis, siin lästi on liig raske!“

Niis waatles imestanult oma paremat lätt, sügas kõrwa tagant ja piilus Grethe poole.

„Waata ette, kuhu ja lõhed!“ kiirustas Peeter Groot. „Luide pole kangel, ja praegu algas juist mõõn. Küll mina juba minu tõik korraldan.“

„Ela hästi, Grethe!“ lausus Niis Ipsen rahulikult ja suudles neiu. „Ja ära mind unusta! Kui rootslased ära on läinud, tule tagasi!“

Neiu aga woolasid pisarad üle pälgede, ja ta hoidis poisist finni. Kuid Peeter Groot

hakkas kiirustama, ja nii pidi neiu poisist lahti lastma.

„Olen sulle alati truu!“ wandus Grethe. Siis hakkas Niis luute poole jooksuma, nii ruttu, kui iganes jalad kandsid.

Tüki aja pärast hakkas Peeter Groot juurt kisa tegema; seitse rootslast kargasid heinast, kahmasid püssid kätte ning hakkasid mõrtsukat taga ajama. Nad nägid teda merel paadiga, jaatsid talle wandesõnu ja kuule järgi; kuid kuulid jattusid kõrwale, ja wandesõnad ei tee haiget.

Olaf Olaffson maeti maha, nagu kunagi waenlase wastu langenud kangelane — kõigi sõjaliste auawaldustega. Niis Ipsen aga mõisteti seljataga poomisurma. Peeter Groot maksis wäikse rahatrahwi.

Pärast jeda ratsutas kindral Steenbock oma dragunitega jällegi daanlaste wastu. Kuid seeford ei lastnud end daanlased enam wariwete peadega koju jaata, waid wõtsid wana kindrali wangi ja piistsid ta Kopenhaagenis õige kikkasse türmi, et ta aga lähku ära sureks. Kuid kangelane wana ei walmistanud neile jeda lõbu, waid elas meel terweni wiis aastat. Ja kogu selle aja wariwetsid weel daanlased ta ees.

Peeter Groot tõi oma naise ja lapjed Fõhrist tagasi ja palkas omale uue sulase; uut tüdrukut ta ei wõtnud, sest Grethe Mannis jäi Bombilli ja hakkas siin Niis Ipseni ootama.

Seni kui Niis mõõnaga merele sõitis, oli töö terge olnud. Kuid aegamisi hakkas mee jõud raugema. Wastu hakkas puhuma wärske, poolane tuulehiil, weetõusu kuulutaja ja eelpost. Tuul kõwenes ja kistus paadi jälle rannale lähemale. Kuid jeda ei soowinud Niis Ipsen jugugi. Kuid ta oli ju ainult talululane, ja mitte merimees. Ta oskas küll atra läbi maa, kuid mitte paati läbi laine juhtida.

Tuud aega mõitles ta asjata woolu ja tuule wastu. Ifka selgemini paistis silma Dagebüllli kirikutorn. Siis silmas ta merel purjekat, mis sõitis wastu tõusu ja tuult. Niis Ipsen waatles jeda imet küll aega.

Kuidas mees küll sellega hakkama peaks jaama? mõtles ta endamisi ja püstitas purje. Seejuures watas ta palju hõgi, pani paadi folm korda peaeegu ümber minema, kuid ei jätanud siiski järgi, enne kui ta purje jaladuse oli lahendanud.

„See on ju üpris lihtne asi!“ naeris ta oma ette ja sõitis üle mere, nagu oleks ta püüdnud kajutis, aga mitte wafes talunitu huetikus.

Beagi kadus kirikutorn ja temaga ühes ko-

gu Wiedingharde idas, ja läänes, kus põlke weripunaselt wette wajus — ilmus nähtawale kitsas maariba, walge ja roheline liiwast ja rohust.

See on kindlasti Föhr! mõtles poisj ja tüüris sinna poole.

Kuid päike läks looja. Pimedalt ja sügawalt laotas õõ oma tiivad üle mere ja neelas ära jaaregi pildi. Kuid Mijs teadis juba ülihästi, kus saar ajub ning purjetas julgelt edasi — terwe õõ läbi, sõitis pimeduses päästiwast maalapist mööda ning ajus päewatõuseks juba kejet lagedit merd. Mõul waatles ta taewast, siis wett, sest muud midagi polnud näha — ning inestās wäga selle määratu awaruse üle, kus ei seisnud ei puud ega maja ja kus polnud kellestki teed küsida.

Zanu pärast ta hirmu ei tunnud, tähtsam oli talle näjaküsimus. Kõhe kahmas ta omale peotäie wett ning pistis hülled pikku. Kuid teinekord ta enam jeda wett ei tarwitauud. Müüd arwas ta, et kasulikum oleks jälleqi maale läheneda. Kuid kõigi edasi-tagasi mõtlemiste peale waadamata — ei teadnud ta ometi, kuhu poole pöörata. Nii siis sõitis ta edasi.

Kolmandal päewal päästis ta merest Zanken Bundis, Morsumist pärit, kes oma paadiga parajasti Hamburi teel oli. Mijs Zpsen oli peagi jõlle jalul, niipea kui ta ainult joogi wett ja leiba haistis. Laewniku seasink aitas ta näsjapäewadest üle, ning muu seas jutustas ta siis Zankin Bundisele, mis ta merele oli ajanud.

„Waata aga, waata!“ lausus Zankin Bundis ja silkitas üle parda. „Miks ei lõõnud ja siis need seitse ülejäänud rootslast ka maha; nagu nii pidi ju maalt põgenema? Meed narkaelad ei tõlba ju kuhugi. Jää, kus oled! Müll juudad merel enam raha teenida, kui maal. Ja esu on lõõus! Müll näed, kui alles Hamburis oleme! Mlari raha taskus ja kümme naist iga sõrme küljes, kui ainult tahad!“

„Ma ei taha!“ tõrjus Mijs Zpsen tagasi. „Mül on juba oma pruut!“

„Seda parem“, arwas Zanken Bundis ja tõmbas otjaesise frimpu, „siis wõid weel hiiglarikkoks minna!“

„Seda ma ka tahan“, lausus Mijs Zpsen tõsijelt.

Nii jõudsid nad Elbe jõkke.

Kolm päewa waatles Mijs Zpsen juurt Hamburi linna, ka Altonat, mida kodanikud uuesti üles olid hakanud ehitama. Siis tüdines ta lastklemisest.

„Tahan raha teenida!“ ütles ta Zanken Bundisele, kelle iga sõrme küljes tõesti kena tütarlaps ripnes.

„Müll oled aga rumal!“ naeris wiimane, kuid wiis ta siiski Hein Somflehti juure Stadest, kes ajus oma laewaga sadamas ja Hollandi mõtles purjetada.

See mõttis ta küll kaaja, kuid lastis ta Amsterdamis lahti, sest laew oli õnnetuse tõttu wigane ja pidi paariks nädalaks tehasesse parandusele minema.

„Müll juba leiad koha!“ hüüdis Hein Somfleht talle järgi. „Sinutaoliste kättega mees ei tarwitse tõõta seista. Kuid ole ettevaatlik kohakauplejate wastu, et nad sind mitte laks-teistkümneks aastaks Ida-Indiasse kaasa ei wõta!“

Mijs Zpsen astus ühte paljudest sadamafõrtõidest, ning peagi istus ta kõrwal keegi sõbralik herra, kes ta eest tingimata tahtis maksata. Mijs ei tahtistanud jeda ettewõtet. Ja puuane wein maitstes ilihästi, nii et ta kogu õõ oma topu ette istuma pidi jääma. Hollandlane tajus ühe taalri teise järele, et aga Mijs Zpseni laua alla joota.

Kuid Mijs Zpsen ei mõtelnudki selle peale. Siis läks sõbralik hollandlane pahajets ja hüüdis: „Müüd jatkub, mars laewale! Käsi-raha oled ja Ida-India kompaniilt kätte jäänud!“

„Wõta oma käsi-raha tagasi!“ lausus Mijs Zpsen ja tungis pahema kättega teise õõuapära alla.

Kohakaupleja wajus kokku, ahmis õhu järge, raputas enese siis waewaga jälle jalule ning kadus kirudes. Umberingi istuwad merimehed hirmitaksid ja silkitasid rõõmu pärast weelgi kaugemale, kui harilikult. Kõige paksem aga neist, kel olid filebaksuetud kassilõõug ja heajüdamislikud silmad — astus Mijs Zpseni juure ja seadis enese postamenti.

„Olen Jan Sniders, Flhntflatie kapten!“ ütles ta rahulikult. „Sa meeldid mulle, mu poisj! Kui tahad, wõid kohe kaaja sõita.“

Ja Mijs sõitis kaasa.

Ta tegi kolm reiji Ida-Indiasse, ja ükski neist polnud lühem, kui terwe aasta.

Grethe peale mõtles ta ka wahete-wahel, kuigi mitte enam nii tihti. Wahepeal sai ta ka teada, et rootslased Schleswigist juba jälle jalga on lastnud. Kuid siiski ei sõitnud ta weel Bombulli tagasi, waid jäi merele. Sest ta ei tahtnud uuesti Peeter Grooti julajeks hakata. Ka tahtis ta, et Olaf Olaffoni hana peale weelgi enam heina kaswaks. Lõpuks wõis ta eht merel palju kergemini rikkaks minna ja seega peatselt oma talu omanikuks tõusta.

Ta ei kirjutanud ka enam Grethele, sest nagu nii teadis ta, et Grethe talle truu on ja teist paremat ei õffi. Ja nagu nii oleks siis Grethe muret ja piina tunnud, teades, et Mijs

merel viibib, kus pole ainustki palki, millest finni haarata.

Ja kui Grethe ta tõesti ära on unustanud, siis pole ju ka kirja kirjutamisel mingi mõtet.

Wahpeal oli temast saanud merimees, kes julgelt ja ijeteadwalt jülitas oma tubaka ägedamale kui tormile näkku. Hea ilmaga tilkus ta oma sõpradega mööda laewalage, kuid ei pidanud käsi just pükkitaskus, waid waatas oma pakjule kaptenile Jan Sniderile terawalt sõmede peale, kui see tüüri liigutas ja purji lasti seada, et laewa jälle õigele teele juhtida, kuna ju uus tüürimees, kes neljandale reisile kaasa oli mõetud — merisõidust mitte midagi ei teadnud, kuid jelle eest jälle tublisti napsutamiseft oskas lugu pidada. Jan Sniders kutas peagi omale Mijs Jpseni lähemale ja näitas talle kompassinõela wigurid ning meriwoolude saladusi; lõpuks lasi ta Mijs Jpsenil sõidutee kaardil ette joonistada.

Kogu selle tegevuse juures awalduks Mijs Jpseni awar pea, ta sai kõigest kohe jagu ja oskas ka kõik meeles pidada.

Waewalt olid nad neljandat korda jõudnud ühe Hea Lootuse neeme, kui kahjuliku tüürimehega halb õnnetus juhtus. Naste tormiga langes oja purje maha ja lõi mehe furnuks.

Kui Mijs Jpsen purje jälle üles oli upitanud, ütles talle Jan Sniders:

„Kas julget tüürimehe ametit pidada?“

„Jah, kapten!“ oli Mijs Jpseni kindel wastus. „Sellega saan hakkama!“

„Siis oled tänaseft päewast alates minu tüürimees!“

Nii jõudsid nad õnnelikult Bataawiasse. Siin lootsid nad oma kalewipallid ja mõtsid peale laadungi pipart, kaneeli ja würtje. Sellest laagungist lõhnas nüüd Flynkflatje paremini kui mõni würtspood.

Wiendal reisul lõid nad oma esimehe lahingu kollaste merirööwlitega. Nüüd lõpuks jätsid Hollandi madrused oma küllma rahu ja lõid oma kirwestega jeni sekka, kuni ainustki malailast enam elus ei olnud. Kuid kakskümmend rööwlit pääsis siiski laewaga, mis wälja nägi nagu mõni puupüld. Mijs Jpsen sõitis neile oma paadiga järgi, wõttis selle puupülla ja püüdis kolmteist malailast paljaste kättega finni. Need wiidi Bataawiasse, kus nad kuberner teistele hirmuks üles käskis puua ja awalikku kohta riputada.

Kuid kollaste kurwainude rööwimislusti ei suudetud kaugeleki weel taltjutada.

Nad luuratsid iga kaljurahnu warjus ja tungisid wälja nagu oma pejadesse peidetud rööwlinnud. Isegi Flynkflatje kallale tungisid nad weel kord, kui see lähe päewa pärast Bataawiaft oma kodureisu alustas. Seeford

oli wõitlus ägedam. Iga rööwli asemele, kelle Mijs Jpsen oma kangiga maha lõi — ronis kolm uut üle parda. Jan Sniders seisus tagatekil ja paugutas kahest püstolist korraga, kuni teda tabas kihwtitatud nool õlga. Nüüd said aga hollandlased weel õieti wihajeks, nad koputasid ja torkisid risti ja põik, nii et isegi heast Flynkflatjest laastud lendasid. Ja kui siis lõpuks Mijs Jpsen puupükuse rööwlipealiku, kes wälja nägi nagu mõni ümberriietatud inglane — üle parda oli heitnud, siis hüppasid ellujäänud malailased talle järgi ning lasid jalga.

Jan Sniders oli küll pea jälle jalul, kuid Hea Lootuse neeme juures pidi ta koikasse pugema ja juhatare täielikult Mijs Jpseni hoolde usaldama. St. Helena saare kõrgusel awas Jan Sniders wiimast korda oma sinised silmad.

„Mijs!“ ütles ta tuhmi häälega. „Nüüd oled sina kapten. Wii Flynkflatje Amsterdami ja pea filmas, et laew kahju ei kannataks. Siin lasen ma enese laewalt maha munsterdada. Kuid ära heida mind siin wette, sest siin on liig palju haikalu. Bööra St. Helena sadamasse, küllap mulle seal inglased weidi maad annawad. Seft surnud hollandlast ei pruugi nad enam karta. Sealt saate ka weidi wärsket wett.“

Siis jules Jan Sniders oma filmad; Mijs Jpsen aga täitis kõik soowid.

Jan Sniders maeti maha St. Helena saarel. Seega peteti haikalu hea noofi wõrra.

Uus kapten, kes waewalt kakskümmendkuus aastat wana oli — wiis Flynkflatje õnnelikult Amsterdami, ja kaupmees, kellele kuulusid laew ja laadung — andis Mijs Jpsenile seitse head Hollandi tukatit peale kauba ning saatis ta uuesti jälle Bataawiasse.

Ka seeford polnud Mijs Jpsenil aega Grethele kirjutada, kes teda juba kuus aastat asjata ootas. Mijs liikkas selle edasi ja luges oma raha. Sõitis ta weel paar aastat, siis wõis ta omale wabalt hea ja suure talukoha osta. Ja jeda röömust üllatust ei tohitud ometi wõimatuks teha.

Nüüd jätsid malailased-rööwolid Flynkflatje alati rahule, sest Mijs Jpsen oli kummalegi poole laewapardale lastnud joonistada kakskümmendneli suurtükiluuft.

Kui ta Bataawias maale astus, mõles ta jälle Grethe peale. Nüüd tahtis ta Grethele kohe kirjutada, niipea kui ta jälle Amsterdami on jõudnud. Kuid esialgu oli ju weel aega.

Bataawia kuberner jalutas samal päewal merirannas ja oli wäga murelik. Mererööwolid läksid ifka julgemaks, ja kuberneril oli palju mõtelda, kuidas neist lasti saada

(Järgneb.)



# Õnne hõlmas.

Läti kirjanik Rudolf Blaumann.

„Jah,“ vastas wana Dausf, ja ta hääl ka-  
jas läbi kiriku nii kuitwalt, nagu oleks ta kaua  
aega ahju taga kuitwanud.

Õpetaja pööras Gewa poole.

Kuna ta küsimust pühalikult kordas, hakkasid tüdrukud põlved tuimaks jääma. Weel oli tal aega... Weel mõis ta enda lahti ütelda, ja kõik, mis sünninud, wajuks tema taha nagu enne kestkööd nähtud unenägu... Dausf oma palja, läikiva peaga, oma kahe taluga, Gewa tu-  
lew elumaja pruunikswärwitud põrandaga ja puhaste afendega, uus wedruwanter tugeva musta hobusega, mida ta weel praegu kõrtsi ees salajase rõõmuga filmitseenud — kõik, kõik mõis ta weel tagasi lükata ja edasi elada sulastemaja poolpimedas nurgas, kus ema mõdraste laste käras ei olnud rahulikult saanud surragi, ja kus ruumi oli ainult weel toolile, mitte aga woodile. Ja järgneval aastal saab wahest jälle teenistust mõne peremehe juurde, kelle tah-  
ras wirts tõuseb üle labajala ja kus lahtine töö kestab kogu pika juuve ja sügise... Ja õde teeb sedasama, ja mõlemad peawad ootama, kuni mõni poisj tuleb, võib olla mõni ilus ja mõistlik poisj, võib aga olla ka joodik...

„...siis wasta ja ütles: Jah!“ lõpetas õpe-  
taja.

„Jah,“ ütles Gewa waljusti ja selgesti, nii et seda ihegi orelitallaja orelitaha mõis kuulda. Ja siis läks ta jüda nii kergetks, nagu oleks ta järskult mäest üle jõudnud. Tuimus kadus jalust, ja kui õpetaja paari käed kofku pani ja wanamees pruudi kätt pigistatas, siis pigistatas ta wastu. See oli ju olnud tema oma tahtmine, et siin seisiks. Keegi ei olnud talle peale käinud, ise oli ta tahtnud saada suureks pere-  
naiseks ja selle wana lese mehe pärijaks. Sest kui kaua juutis küll wanamehe kiilni käsi ma-  
jalwõtmeid weel oma sõrmede wahel hoida?

Baar langes altari ette põlwili õnnistust wastu wõtma, ja Gewa südamesse woolas rah-  
hu. Ta waba käsi puutus pruutkleidi külge ja ta tundis uuesti, kui peen ja kallisk see oli. Dausf oli selle walinud, mitte tema. Sama kal-  
lis oli loor, mis maani ulatas. Ja kes teab, mis Dausf talle weel ostab, kui tema seda ainult tahab. Nii hea oli Dausf tema wastu.

Ja Gewa töötas enesele ka sel pühalikul fil-  
mapilgul, wana wastu sama hea olla ja seda lühikest aega, mis talle weel antud, enmast õn-  
nelikuna näidata, nagu oleks ta kõige ilusama nooremehe naiseks saanud.

Säbelikult mahalöödud filmil lahtus ta al-  
tari eest. Kui aga organisti pulmamarjs ifka kõwemini hakkas kõlama ja hõistehäaled äkki nagu wägew jõgi koorilt maha kajasid, tõstis Gewa pea üles ja waatas ringi. Ja selle pil-  
guga nägi ta niipalju imestust ja kadedust, et uuesti pea longu lastis. Naeratades ja õheta-  
mal näol lahtus ta kirikust. Alga wäljas oli tal, nagu oleks keegi weel ta mirdipärga puu-  
dutanud ja kuulis tajakesti öeldud sõnu: „Su-  
mala eest, ja Dausf ise ei näe ka weel sugugi nii wana wälja!...“

Kuus mängumeest wõtsid talus pulmaliste pifa rongi wastu ja mängisid ka, kui need lõu-  
nat sõid ja kofwi jõid. Sulased käisid ringi õl-  
lekannude ja klaasidega ning palusid pulma-  
liji juua. Warsti oli järele elewus kadunud, mis ejiotja ifka walitseb pidudel, kus kõiksugu wõo-  
rad koos on, ja siis hakati rõõmsasti tantsi-  
ma.

Reigmees wiis pruudi, kes omas looris wälja nägi nagu roosidõis udus, kooliõpetaja juurde ja ütles naljatades, et see tantfutoas te-  
ma asemik olla. Nad tantfisis, siis lähenes Gewale wallakirjutaja abiline, sellele järgne-  
sid, julgemaks jaades, teised noored mehed, nii et Gewa õhke hingetuks jäi. Wiimaks tuli ta juurde keegi sirge poisj, kel mustad juuksed, millest osa otsaesisel kleepis. Tema oli Gewa su-  
gulane ja hiljuti kingsepaaks saanud, pärast õpe-  
aja lõpetamist. Ta kummardas tummalt ja si-  
rutas Gewale käed wastu. Gewa tõusis üles, tantfis ja tundis, et noormees ta käest kõwe-  
mini kinni hoidis, kui teised. Pärast ringi lõpe-  
tamist jäi Gewa seisma.

„Olen wäsinud“, ütles ta.

„Sa tantfisid palju“, vastas noormees na-  
gu wabandades, ja lastis ta lahti. „Puhka. Kõgu õhtu on weel ees“.

Ta kummardas kangesti ja lahtus.

Gewa istus ja waatas talle järele. See oli õige naljakas poisj... Siis ei olnud ta tema käest wõtnud midagi wanade jaabaste paranda-  
mise eest, ei ka uute eest. Sellepärast oli ka õde nõudnud, et ta pulma kuisutaks. Ja mees oli omale pulmaks lafnud uue ülikonna teha, mis aga halvasti oli tehtud.

Natuke aja pärast tuli noor kingsepp jälle tantfutuppa, waatas ringi, lähenes Gewale ja istus selle kõrwale tühjale toolile. Ta juust tu-  
li wiina hais, kui ta Gewale ütles:

„Jõin praegu sinu vana seltsis sinu terwi-  
jeks!“

Noormees kõneles kergesti, aga ta sõnad  
tabasid Gewa tui putjahoop. Ta ei vastanud  
midagi.

Sonalausumata istudes, kummardas king-  
sepp weel jugavamale, pani oma jooja tae  
noore naise taele, waatas talle silma ja küsis  
pehmel, turwal toonil:

„Koh, mis tundes sul müüd on?“

Gewa tegi ligutuse, nii et nooremehel käsi  
tema tae pealt ära liigyes. Ta tundis nooreme-  
he hääles midagi lubamatut ja ta huultel seijis  
juba wali, torjuw vastus. Kuid ruttu toibudes  
naeratas ta ja vastas roomjasti:

„Mis tunded mul on? Wäga head — wä-  
ga head! Stas ja enam tantsida ei taha?“

Head tantsijad, ja peewo tanemini mi enne.  
Ja tahmatalt pigistas nooremehes Gewa kõ-  
wemini rinnale.

„Wiimast korda sinuga!“ mõttes Gewa, kui  
kingsepp lahti lastis, ja läks teise tuppa.

Ta oli pahane. Oli rahulit ja õnnelik ol-  
Ja tahmatalt pigistas nooremehes Gewa kõ-  
kättega...

Luba, fuhu ta läks, oli paberossi- ja siga-  
risuitju täis. Lõua ääres istujad amult elata-  
nud ja üsna wanad mehed, ajasid juttu, jõid  
ja mangisid kaarte. Kuni Gewa usse awas, nae-  
ris parajasti Lauft täiest kõrist. Ta istus selja-  
ga wastu akent, nii et Gewa ta näost muud ei  
näinud kui kummutollast nahka, mis hallitates  
woltides suure musta augu ümber koondusid.  
Nuttu läks ta teisest ussest jälle wälja.

Gewas oli midagi ärganud, mida tarwis  
oli rahustada. Teadmata, mis pidi tegema,  
läks ta aida juurde. Niiteaida üks oli lahti,  
ait ühe tühi. Nähtawasti tuulutati teda praegu,  
seft ta oli pruutpaarile magamistoaks tehtud.  
Walgeks küüritud põrandal tagajena ääres sei-  
sis uus lateeritud woodi kõrgetstehtud kottide-  
ga. Badjad olid uutes pöörides, nagu ka linad  
uued olid. Stactud oli woodi Gewa oma koetud  
waibaga, mis mõne aasta kummutis seisnud.  
Müüd olid woodis näha kohad, kust ta kottu  
oli pandud. Nagu wärwitud plekiüfist paistis  
Gewale olewat see kange waip. Dalle tuli meel-  
de üks raamat, mis üks poisj ford limast too-  
nud. Selles oli mitu piimariista pilti ühest  
ajast seisnud... Suuled kõwasti koos, lahtus ta  
aidast. Oues seifis ta öde Ilse, see otfis Gewat,  
seft kirjutaja tahtis temaga tantsida. Aga Gewa  
krimpjutas nagu, wõttis öe piha ümbert kinni  
ja wiis ta õuest wälja.

„Mis sul on?“ küsis Ilse.

Aga wastust andmata läks Gewa edasi lä-  
bi aia ja istus wiimast teisel pool aeda põllu-  
peenrale. Ilse tegi sedasama.

„Mis sul on?“ fordas öde murelikult.

„Wai. Wai!“ ütles Gewa, pigistas käte-  
ga oma pead ja peitis näo öe rinnale.

Päite oli loodemas, õhtu jõe ja rahulit.  
Üksitud pääjud lendajid õhus, ja kufagil naab-  
rujes nojutas üks naisehaal porsaid toju.

Ilse kaelustas öde ja hakkas nutma. Ta pi-  
jarad weereid Gewale juustesse ja kaela.

Utli hakkas ta Gewa ägedasti nutkuma.

„Ah, Ilse, Ilse!“ sojistas ta korrates. „Kui  
ma jeda oletsin teadnud, jeda oletsin teadnud!“

Mii istujid nad kaelastikku, kuni öö eha  
kustutas ja rääk põllul laulu alustas.

„Müüd läheme“, ütles Ilse.

Aga Gewa ei liikunud.

Wahetajal kadusid pulmalised üksteije jä-  
rele siia ja sinna pohku, kes latta, kes mujale.  
Pruudiema otfis pruuti ja tahtis teda maga-  
ma wna. Wiimast kajas ta hääle üle öue. „Stas  
pruut plehtu on pannud?“ küsis ta naljata-  
des.

Ilse tõusis üles. Nastesti järgnes talle  
Gewa. Ta ei vastanud midagi pruudiemale,  
waid läks, kuna mängumehed lustilikku marji  
mängisid, waikides aita. Seal poles küimal, ja  
Lauft istus ning ootas. Müüpea kui saafjad  
pruutpaariga weel naljatanud, lahtusid koft  
aidast, pruudiisa pari usse kinni, mängumehed  
mängisid weel loo ja lähjid siis koft puskama.

Kommitul äratati noorpaar eine ajal lau-  
luga: „Müüd paistab meile kaunistil!“ Ja ko-  
he selle peale kajas hirmus larm, mida poisid  
pannidega ja teiste kõögiriistadega tegid. Siis  
tegi pruudiisa aida lahti ja paar ilmus. Gewa  
oli rahwatanud, nagu oletis ta surmaga wõi-  
delnud. Ta suudles Ilset ja sojistas talle kõr-  
wa, toogu ruttu wiina. Müüpea kui ta tubli  
lonku wõtnud, sai ta rõõmsamaks ja näitas  
enuast sama heas tujus kui eile. Lauft jaras  
õnne pärast. Tegj palju nalja, jõi ja oli nii kär-  
mas, et noored naljahambad teda arwajid  
tantsulegi minemat. Aga jeda ei sündinud.

Kui õhtul jälle magamise aeg tuli, ei nut-  
nud Gewa enam, waid jõi kaks klaasi weini.  
Seda tegi ta ka kolmanda pulmapäewa õhtul.

Siis aurajid laual hapud kappad sealihaga  
— märgiks, et pulmad otfas on. Wõõrad lah-  
kusid; koft ütlesid, et nii rõõmsaid pulmi hartwa  
nähtud, pigistasid Laufti ja Gewa kätt süda-  
mest ja lahtusid weendumisega, et neist maha  
jõi wanaduse poolest wäga lahkimineu, aga  
ometi õnnelik paar.

Ilse jäi weel mõneks päewaks Gewa juur-  
de ja aitas suurepäralise pulma jätkiseid koris-  
tada ning majale jälle äripäewa ilme anda.

Siis walmistas temagi minekut. Gewa  
jaatis teda weel tüki teed. Sumalaga jättes an-  
dis Gewa öele koft oma raha, mis pulmalised



talle kiinkinud. Ise tahtis tänada, aga Gewa võttis ta kaela ümber kinni ja hakkas nutma.

„Ode, öde!“ hüüdis ta. „Miks ei pistnud ja mulle muga rindu, kui ma julle Lauskiist esimest korda rääkisin?“

Nuttes lahkus Ilse.

Uga rõõmsat laulumüüri ümisesdes tuli Gewa talu tagasi. Kuna ta kord oli töötanud enmast õnnelikuna näidata, siis võis weiderdus edasi kesta. Ta peitis oma walu südame põhja ja töötas majas olje rõõmsa agarusega. Mitte liialgi wäsitwa tähepanelikkusega kandis ta wanamehe tarwiduste eest hoolt ja pidas silmas ta nõrkused. See ei olnud tal raske, sest ta oli ju lapsest saadik tööga harjunud, oli wirik, ärgas, ja Lausk ei paistnud talle ajajookjäl ka mitte olemat nii wastik, nagu abielu esimestel päewadel. Pealegi oli wanal mehel mõistust ja hea iseloom. Nähes, et temast lugu peeti, ei teadnud ta, kuidas „Gewa armastust“, nagu ta seda nimetas, tajuda. Ta ostis naisele kallid rätikuid ja muidu kõiksugu ehteid, ja lõpuks ardis ta kõik oma sularaha tema kätte.

Uga Gewa ei ajanud uhtust taga. Ta näitas küll teenijatele ja sõbrannadele, mis wana talle kinkis, jättis aga kõik kappi ja kummuti, kus nad moest wälja läksid. Kellele pidi ta enmast ehtima? Ega ometi paljapeaga wanamehele? — Ja sõbrannad ning teised perenaised imestasid teda weel enam, kui ta kufagile ilmus, süstirätti peas. Teadsid nad ju, et Gewa siidis oleks wõinud káia, aga seda ei tahtnud. See lihtsus rikkuse külluses löstis Gewa lugupidamist inimeste silmas suuresti, ja ta teadis jeda ning oli walmis jeda kuulsust weel suurendama.

Nii mööduks kaks aastat.

Lausk, kel rahulik elu ja hea rawitus, ei olnud selle aja sees põrnugi nõrgenenud, ennem oli ta weel kosunud. Gewa õnnest räägiti juba isegi naabriwaldades. Teda kiideti eeskujulikuks perenaiseks ja nii mõnigi waene tüdruk ohkas:

„Oh, et oleks minulgi niisugune elu, kui Lauski talus! Olen ma siis Gewast halwem?“

Uga keegi ei teadnud, kui tihti Gewa waiksel kõel känd kofku pani ja meeleheitlikult ahastas:

„Sumal! Päästa mu! Korista ta minu kõrvalt, wõi luba, et min a suren!“

Uga Lausk ei surmud. Ka Gewal oli hea terwis, kuigi ta põsed enam ei punetanud ja ta juu ümber teatwad jooned olid tekkinud.

Jällegi mööduks kaks aastat.

Wana peremees tundis enese kõbuja olemat kui noormees. Wähemalt tõendas ta seda ise.

Wiendal abielu aastal tuli Jürripäewal Lauskile noor sulane, nimega Jahnis. Ta oli juur, ilus pois, laiade õlgadega, siniste, armiate silmadega ja walfjate juukstega. Tal oli ema, kes põllutööd enam teha ei jaksanud ja, iseenesest mõista, nurgas alati takku ketras, midagi paikas wõi sukke kudus.

Etotsja pani Gewa Jahnist wáhe táhele. Lausk oli weel sedawõrd kõbus, et ise sulastele tööd wõis kätte juhutada, ja Gewa ei seganud enmast tema asjadesse. Uga tüdrukud hakkasid, temale Jahnisest rääkima. Kui hea ta olla! Kuidas ta oma ema rawitsewat. See olla lausa ime!

Müüd hakkas ta perenaine Jahnist táhele panema ja nági, et tüdrukutel õigus oli. Etje liigutama armastusega hoolitjes juur pois wana emakese eest, kannatas kõik ta tujud ära ja tegi talle isegi woodi üles, kui ta jeda ise mõnikord ei jaksanud.

„Sulle on ju wana ema wististi küll wága armas?“ küsis Gewa kord Jahniselt.

Pois löi filmad maha ja kohmetas. Ta lihtne meel mõistis jeda küsimust walesti ja arwas jeda pilkaks. Poisid harilikult oma ema wastu nii head ei ole. Wáhest arwas perenaine, et jee kõlblik ei ole.

„Ta on wana ja pödur,“ wastas pois nagu õigust õffides. „Stes teab, kui kauaks teda mulle weel on“. Ja siis jättas ta páraft lihkifet waikimist: „Teie luau on ju pea jamajugune kui mul. Teile on Teie wana ju ka wága armas.“

„Tõsi, tõsi“, wastas Gewa ja naeratas lahkesti: „Meie mõlemad peame kartma, et homme wõi ülehommne lahkume.“

Siis pööras ta ja hammustas huuli. Oh ja tahtmatu pilge! Pois wõrdles oma emakese tema wanaga!

Estisaadik walas Gewa peaaegu iga päew ta wanale emakesele teenijatoidust kausi táie. Ja kui ta Lauskile ja enesele era tegi, ka siis ei unustanud ta Jahnise ema. Perenaine wiibis heameelega tema nurgas ja kuulas, kui ema pojast jutustas. Jahnisel oli ema nágu, ja kui Gewa eite waatas, siis waatas ta poisi armsatesse sinisilmadesse...

Gewa jäi rahutuks ja magas õõseti pahasti. Ta kahwatas weel enam, nii et peremees murelikuks jäi ja küsis, mis tal on. Argu niipalju töötagu, andku tööd enam tüdrukule.

Gewa wárises. Tööd tüdrukule! Ise tööta olla, kus töö talle ometi aimsaks wáruks oli mõtete eest!

Ja ta wastas, et enmast táitja terve tunda, ja töötas weel enam kui siimaanti — kordust ehani.

Uga rahu ta südamesse et tulnud.

Ta läks tihemini kiritusse, aga rahu ta koju ei toonud. Walu warjamine läks tal ikka raskemaks.

Nii jõudis heinaaeg kätte.

Zahnis oli ojaw ja tähelepanelik poisj, aga kes teab, kuidas see wõis juhtuda — kuna ta kodus lord wikatit teritas, lõikas ta enesele sügawasti sõrme. Weri woolas kangesti, ja ema, kes lähedal wiibis, hakkas kšendama.

Cewa tuli toast wälja, kui ta Zahnise sõrme nägi werise olewat, jäi ta ehmatuse pärast otse kangeks. Sooksis tagasi, otšis lõuendi lappe, wõttis liwšufurt, mida talumees heameelega niisugustele haawadele puistab, ja ruttas üle õue Zahnise juurde. Wärisewail sõrmil siidus ta haawa kinni ja rahunes seesmiselt alles siis, kui poisj mitu korda kinnitas, et ta walu enam ei tunne. Ja nagu oma sõnade täenduseks naeratas ta Cewale otša ja ütles lõbusasti:

„Tänan, perenaine, tänan!“

Õõsel pärast seda tähtsujeta jündmüst sai Cewa ainult wähe magada. Tal oli, nagu tunneks ta alataja Zahnise poja werd oma käte küljes. Ta hõõrus neid lina küljes, pani nad nagu jahtuma waibale, wähkres woodis ja nuttis.

„Mis teha... mis teha?“

Kui hommik jõudis ja Cewa üles tõusis, nägi ta tõfine wälja, nagu keegi, kes mingisuguse kindla otsuse teinud. Rahulikult hakkas ta päewatõõd tegema, ei wahetanud aga šidet poisj sõrmel, waid kškis seda tiidrukul teha. Tema jüda lainud eile werd nähes halwaks, waban- das ta ennast.

Warsti peale Zahnise haawa paranemist tõstis Cewa suurt kšra poole leiwa pärast, millest ta ütles, et see tal olla kaduma lainud. Kuna leiba kõigest otšimisest hoolimata ei leitud, tähendas Cewa Lihsele, kellest palju tühja juttu lobiseti, kas leib wahest mitte Zahnise ema nurka pole kadunud. Weel samal päewal astus Zahnis punetawal näõl peremehe tuppa ja küšis, kas perenaine iõesti seda ütelnud ja ta ema wargaks arwatwat?

„Wargaks ma teda ei arwa“, wastas Cewa, „aga imelik on, kuhu leib wõis jääda“.

Meist sõnadešt oli küll. Zahnis ütles teenis- tuse üles ja läks enesele wiibimata uurt kohta otšima.

„Teda waja rahustada“, ütles Lauš. „On tubli töõdline, ja tema ema leiba küll ei waras- tanud“.

„Wuidugi mitte. Aga et ta niisugune tuli- pea on — siis mingi peale!“

„Kui šina seda nii tahad, minugi pšawšt“, ütles rauš, ja ei ršätinud Zahnisele wabandu- seks enam sõnagi, kui see wõõra hobusega õue šõitis ja oma asju wanrišse hakkas kandma.

Šriwetetegemisel, mis Cewa käes oli, pani ta poisjile aastapalga lauale.

„Et meil asjata ei oleks waja kohtus käia“, tähendas ta.

„Minul pole šinna asja“, tähendas Zah- nis, luges raha üle ja pani selle jälle lauale. „Niipalju ma ei šaa“.

„Wõta aga. Minu ägeduse pärast laštud ja, siis on ka õige, et mina laštud kannan“.

„Ei, ei wõta“, ütles poisj kindlasti.

Cewa luges raha pooleks.

„Ei wõta, ei wõta, noh, siis lepi poolega“.

Poisj pidi aga waemalt kolmandiku šaama ja wiivitaks uuesti wõtmisega. Wiimats wõttis ta raha ometi wastu ja pistis wäikides kotti:

Siis laštus ta.

Cewa andis talle kše ja pigistis jeda šü- damšikult.

„Šumal aidaku šind, Zahnis! Šumal ai- daku šind. Šla õnnelikult!“

Ja siis šõitis poisj ühes emaga minema.

Šh küll majas ainult üks nurk tühjaks jäi, paistis Cewale ometi, nagu õlkes kogu pere laštunud. Nimetu ärdus asus ta šüdamesse. Mingi asi ei meeldinud talle enam. Tõõ laia- del heinamaadel, majapidamine kodus, kõik šuur warandus, Lauški rawitšimine — kõik oli talle wastšikuls lainud.

Siis tuli õnneks Šše külla. Ta oli abi- ellu astunud ja walitšes oma mehega poole- tera nime all Lauški teišes talus, mis ta pär- inud oma wäimehelt, kes haigusesse šuri. Šše oli oma esimese lapse, nelit aastat wana poisj- keše, kaasa toonud. ja see peletas Cewa nukru- se pikkamisi metša. Dinetule perenaisele sai poisj nii armsaks, et ta teda enam ära minna ei tahtnud lastagi. Aga poisj ei tahtnud ilma emata kuidagi jääda. Nii siis wiis Šše poisj jälle ära, ja Cewa jäi uuesti nukrats. Ta hin- ges oli üht keelt uuesti walusasti puuditatud. Mits ei olnud temalgi niisugust last kui Ššel? Kas teda siis iial rõõmus lapskari ei ümb- ritše?... Ei iialgi, ei iialgi!..

Šuhmist käis ta ringi. Kas tahtis ta wana siis igawesti elada? Lauš oli teda petnud... Tal oli weel umbes meelos, et ta kšides oli ütelnud, et ainult paar aastat weel tahab elada. Midigi šellelaadi oli ta ütelnud. Ja nüüd — miks ta ei šurnud? Kas pidi Cewa iše šurma kšutama?..

Ja wihaga, mis šurnaw oleks olnud, kui jõud šoowile oleks wastanud, waatas ta järe- le kahelšakümneaastasele raugale, kuidas see aidast talli ja tallist ruttu maija kõbas. See nägi weel nii kõbus wälja, nagu tahaks ta weel oma šajandat šünnipšewa näha!

Širnišad mõtted ärkšid Cewas. Wanameest oli waja ilmast koristada. Kui ta äkki šuri, kes

uuris küll selle põhjust! Kas ei olnud tema aeg juba ammu möödunud? Kas ei olnud nad küllalt rahulikult elanud, et mingisugust kurja kahlust ei võinud tõusta? Ja kui see tõusiski — a kas ei võinud siis ju temagi surra? Mis kaju oli niisugusest elust?

Nii mäsus ta hing ikka sügavamasse piimedusse. Ta hakkas unepuiduse üle kurtma ja valmistas viimaks arsti juurde nõu küsima minekule. Hobune oli juba rakkas, kui leegi juure rutuga õue kihutas ja Gewale teatas, Ilse olla juremas, tulgu viibimata teda Sumalaga jätna.

Nagu tugew hoop wette kõik mullid häwitab, mis mudajest põhjast üles weepinnale on kerkinud, nii peletas see äkiline õnnetuse sõnum Gewa hirmjad mõtted. Ta istus wankrisse ja sõitis õe juurde.

Käsfjalal oli õigus — Ilse oli raskesti haige. Aga ei jurnud. Gewa poolt kõige juurema hoolega rawitsetud, sai ta haiguse pöörpunktist õnnelikult üle ja hakkas pikkamisi kotsuma. Mõne nädala pärast wõis ta juba wõrdist lahutada.

Gewa ei mäletanudki enam, mil viimast korda nii magusasti oli maganud, kui pärast seda rõõmsat sündmust. Üles tõustes tundis ta enda olevat nii kerge ja wärste kui noor neiu.

Ta jäi weel mõneks päewaks õe juurde, ja kui ta viimaks jälle koju sõitis, oli tal, nagu oleks ta nädalate ajemel mitu kuud kodust eemal olnud. Ta igatses oma majapidamise järele ja sõitis ülewast hundes õue.

Lauß oli ta tulcut teadnud, ja maja wälimise uste tammewannikutega ehtinud, samuti ka tubadesse wanitud riputanud. See ootamata teretus liigutas Gewat sügawasti, ja südamlikult pigistas ta rauga kätt. Aga oh, mis see kõik aitas — wana ja inetu oli Lauß sellegipärast ja jäi selleks!

Uue jõuga hakkas Gewa jälle tööle. Töö, töö oli ta päästja kõigist kiusatustest — seda ta tunis! Ta töötas nagu tüdruk, ja hoidis sel kombel mõni aeg oma hinges tafakaalu alal. Aga pikkamisi lastus nukruse hall loor uuesti ta riida.

„Kellele ma töötan? Kellele hoian? Kes pärib kõik selle?“ küsis ta eneselt kibedasti. Ta oli weendunud, et Lauß niikaua saab elama, kuni tal enam wõimalust pole teist korda mehele minna. Wastikus winks rauga wastu hakkas ta rinnas uuesti liikuma.

Wäsinud filmakirja'ikkusest, ükskõikne inimeste jutu wastu, ei warjanud ta oma tundeid enam endise hoolega. Lauß sai tema poolt mahetwahel lahujeta sõnu. Aga raut ei pahanud jelle üle. Ta nägi, kuidas Ge-

wa käis ja löötas, ja teadis, et inimesel, kel niipalju tööd, aega ei ole oma sõnu igaford walida. Ta nägi, et warandus kaswas, ja see tegi talle rõõmu. Küllalt oli tal ju ka ilma Gewagi waewata, aga wanad inimesed armastawad kofku hoida, ja kui nad seda ise enam ei jaks, siis näewad nad heamee'ega, et teised jeda nende asemel teewad.

Sellepärast waitis Lauß ka, kui Gewa enam söögi valmistamisegi peale jeda rõhku ei pannud mis enne sellele pandud. Lemale mainnes, Sumalale tänu, woel kõik. Mispar'it pidigi Gewa niipalju waewa nägema teetmisega ja küpsetamisega!

Ujajooksul aga märkasid ta teenijad, et toit wiletsamaks muutus. Põhjus oli, et Gewa ihnsamaks oli saanud. Mlati kofku hoides ja koozhoides oli talle lõpuks harjumuseks saanud kõik kõrwale panna, kõike juwendada, ilma otstarbeta, ilma mõtteta.

Waitinud olid küsimused: kellele ma hoian? Hangunud oli Gewa meeleheide. Mitte see ei ajanud teda enam koidu ajal üles ja pooleni õõni tööle, waid see oli pime, haiglane omakasu.

Waheajal aga oli Lauß juba kahetsakum-mend kuus aastat wanaks saanud. Ta keha oli täiesti kofku kuuwanud ja ta nahl mullakarwa ilme omanud. Aga „jorra ta weel ei mõtle,“ ütlesid inimesed. Gewa oli paksuks, kahwatuks naiseks paisunud ja nägi wälja, nagu ei oleks ta võinud ainsaffi lillest mööbuda, muidu kui teda maha tallates.

Üks ta armsamatest töödest oli umbrohu kirkumine, taimede noppimine, raagude koristamine. Nende humnikusse panemine meeldis talle.

Nii istus ta furd aias noorte peetide wahel. Terwe mägi umbrohtu seisid tal seljaga. Praegu kirkus ta ühe noore kasteheina wälja, sellega ühes tuli ta peet. Seda jälle tagasi istutada tahtes, pistis ta pahema käe sõrme mullasse ja haawas oma kelmise sõrme ühe klaasikillu küljes, mis peenras oli peitunud. Kaks jämedat werepiiska weeres tal üle peopeja, ja werd nähes tuli Gewale meelde üks teine werine käsi, ja kaks armast siirsilma woatassid talle otja.

„Tänan, perenaine, tänan!...“

Ja ta wajus mälestustesse.

Uuesti kirkuma hakates, oli ta haawa unustanud ja ei pannud seda ka kogu päew enam tähele. Dõsel aga ärkas ta ja tundis haawatud sõrmes walu.

Järgmisel päewal muutus walu ägedamaks, sõrm oli paistetunud ja tumefinine. Gewa mäsus talle tafjalehti ümber, aga walu ei

annud järele ja muutus öösel otse väljakamata-  
tamatuks.

Järgmisel päeval tahtis Lauß, et Gewa  
tohtri juurde lähets wõi et see tohter toodaks.  
Nga Gewa tõendas, kulu kartes wõi tött rää-  
kides, et walu wähenevat. Nga õhtu tulekul  
ei jõudnud ta enam kannatada, waid ütles, et  
toodagu tohter. Mitme tunni pärast ilmus  
arst. Niipea kui ta käe hoolega läbi waadand,  
tõmbas ta näo weidi wilstu ja ütles, et asi ei  
olla hea. Hästi wäetatud nullas olla palju  
mädanewaid olluseid ja werele kahjulikke idu-  
sid, mis kergesti kihwitawat. Niijugune we-  
rekihwtitus olla perenaisel. Käsi olla põletiku  
saanud ja tulla küünarnukist saadik maha löi-  
gata. Perenaine mingu wiibimata naabri-  
arsti haigemajja, sest tema ei saawat loikamist  
ette wõtta ei siin ega oma kodus.

„Andke rohtu, tohtri-herra!“ ütles Gewa.  
„Kätt ma maha löigata ei lahe!“

Arst seletas meel kord, et see tingimata tar-

wilit on ja kiires korras tuleb toimetada, pa-  
ludes, Jumala eest mitte aega wiita.

Nga kangekaelselt jäi Gewa oma esimeste  
sõnade juure, et ta kätt maha löigata ei lahe,  
ja arst sõitis minema, niipea kui ta oli luba-  
nud midagi walu waigistawat rohtu saata.

Wõni päew hiljem oli Gewa puusärgis.

Õbaharilise enesewalitsemisega oli ta pii-  
warikast jurna jurnud. Lauß nuttis.

„Miks pidid ja juba nüüd surema?“ kae-  
bas ta meeleheitlikult. „Kas ei wõinud mina  
sinu asemel surra? Mis teen ma nüüd sinuta  
ja üksi? . . . Ah, ja olid minu wastu nii hea,  
nii hea . . . Armastasid mind enam kui mu  
esimene naine . . . Puhka rahus, puhka ra-  
hus! . . . Mina tulen sulle warsti järele.  
Walmistan sulle suured matused, jah, suured  
matused teen ma sulle . . .“

Ja ta kummardas puusärgi kohale ning ta  
kuiwunud huuled suudlesid Gewa tumma suud.

## Kalju.

Balti-Saksa luuletaja Christoph Mickwitz.

*Pilwekene öösel maha laskus —  
kalju rinnal uinuda kord wajas,  
kuid ei teda kaua kõitnud raskus,  
päike teda jälle pelgu ajas.*

*Ainult märga jälge peab täis waewa.  
kalju kinni weel kui õnne kaugelt:  
üksisilmil üles wahib taewa —  
pisar pisarale järgneb laugelt . . .*

## Kuidas habemeajaja naise sai.

Ameerika Saksa kirjaniik Erwin Rosen.

On habemenuga nii hea küll?.. Nootis ol-  
la palju naishabemeajajaid, ütlete Teie? Ah,  
püha Patrick, nagu see midagi uut oleks. Well,  
wõin Teile ühe loo jutustada. See idee oli mul  
juba terve rea aastate eest. Tooford, San-  
Franziskos. Kui õige noormees olin. Nooremeh-  
ena on peas alati suured plaanid, oldakse et-  
teiwõtlit ja nii edasi. See idee oli aga tore. Ja  
päris uus tooford. Naishabemeajaja abilise idee  
tuli minul kõige enne. Jah, minul. Naistel on  
pehmed, osawad käed, mõtlejin, ja mehel peaks  
ju mõnufam olema, et ilus neiu tal habet ajab,  
kui meesabiline, kes halwa paberossi, mõni-

kord ta whisky järele haigeb. Ja siis oli see  
midagi uut, ja uus asi tõmbab alati. See mõte  
oli suurepärase, armas herra, suurepärase,  
ütlen Teile..

Soowite ehk puudert? Ehk wast shampoo-  
ni? Do, seda peate proowima. Kõige uuem  
shampooonideft. Peanahk saab munakollasega  
sisse hõõrutud, (kasulik juuksekasmule) siis  
sooja weega pestud, siis jäätanud Bairumiga  
frotteritud. Ja?“

„Minugi pärast!“

Mu pea wärihe. Peanahk, nagu näha, sai  
tublisti sisse hõõrutud!

„Imestamisväärne, kui ruttu naised õpivad! Stuus neidu, kes tuulutuse peale „San Francisco Examiner is“ ennast meidijid, olid paari nädalaga habemeajamise kunstis täiesti ära õppinud. Täiesti, ütlen Teile. Ja mis awajani oma uue ari. Põhjuste tammumise ja habemeajamise jalon. Väisshabemeajajad!!! Väisjuga edu jellel oli! Suureparane! Ma ei waleta mitte. Wõite ustuda, ejuemel paewal seisid herrad reas — jah, reas minu jalon ees ja wõitajad, mulal järg nende taite jouab.

„Wrr.“

„Ja, jäänud Wairum on natukene külm, aga warsu tunnete kui toredasti jee mõjub. Suureparajett! Jah, jee oli tore sperulatsioon. Ari lats hasti ja ma teenin palju raha“.

„Waspärast lopetajute Teile mis ari?“

„Wina? Do — ma ei lopetanud ju mitte. See oli igealine lugu. Waurer oli mul ariga mundugi ta, jeda wõite arwata. Põhjem olid muu paljud herrad, kes annuli minu juures haber ajada lastid. Põhjem martajin ta, et wanad herrad wõitu teenitud jaid, haruldajett ruttu. Ja et noored aegawooda, haruldajett aegawooda teenitud jaid. Ja mis jael toittu ei raaguind! See ei lahe, ütlesin. Pean ennast nende jutu wahete jegaama, ütlesin. Oh, wälja naeris mind jee jeltstond. Wina pidada ütles pea roomus olema, et nad minu wanaste ärisse tuud ja mulle raha teemwad. Stuidas ma ütlespa tohin daamide wastu wõitajajeta olla? Oh!

Wurrud põletada? Meile wormi anda? Hea küll. Nii jüs autoriteeti mul ei olnud. Põnderi warastajid nad, ütlen Teile! Ja freemi ja muud, oo, jee oli uskumata. Nii, mõtlejin ma, küll ma teid taban. Sturadit peab jaa-tanaga hirmutama, mõtlejin. Seal oli Melly. Energiline tüdruk. Jegin teda ärajuhatajaks. Ja pidi teisi ohjes hoidma. Melly jai kahetõrse palga, oli ärajuhataja ja istus kassas. Do, ta oli energiline! Ja sealjuures jai neidudega hästi läbi.

Sol nüüd tulewad küüned. Tunnen Teile tahtmist. Aga muudugi! Nii jüs, idee Mellyga oli suurepärase ja äri läks hästi. Melly muretseis kõik, mis waja, Melly pidas raamatuid, Melly käes oli kassa. Kõik hästi ja wõeta.

Alus ei olnud ta aga mitte. Korruga märkajin ma, et teised neidud mind wahtisid, pead kofku piisid ja naerisid, kui äriruumi tulid. Seft suuremalt jaolt olin ma eesttoas kassa juures, kus Melly istus. Mis pidin ka äriruumis tegema. Keegi inimene ei lastnud ju minul haber ajada! Jah, mängisin jeeford peremeest. Ühel päewal naerisid neidud jälle. Mul läks asi kirjaks ja ma küsisin: mis on siin rõõmukstada?

Seal hakkasid nad alles naerma. Teile, herra Johnson, ütles Betty, kas Teile ei leia, et Melly...

Wais Walker, mis Walker peate ütlemal kirjajut teised. Stuidas wõite mi autartujeta ärijuhatajast rääkida!

Stas ei leia Teile, herra Johnson, et mis Walker wõimajel ajal paha wälja naeb?

Si leia jugged, ütlesin mina.

Stisid, on, nagu ütles tal mure.

Kumal jutt! ütlesin mina.

Sus hakkas jee terve tump naerma, nagu oletid nad wõit hullus lainud.

Wais on mis jün naerda? küsisin mina.

O—o—o—o! õigas Betty ja rapuab ennast naeru täes, o—o—o, oletes Teile rumal, mr. Johnson!

Sus naerisid nad jälle kõik.

Seda ei luda mina! ütlesin.

Armas herra, wõitajete jormefiiline eest olete tõesti halwasti hoolit tannud. Wõh, jeda jaa-me parandada...

Mulle tuli jee terve lugu imelik ette. Nii jüs lastin kassa juurde. Wõesti, Melly ei näinud tena waja. Nagu oletes ta haige.

Wõitli Melly, ütlesin, Teile naete natukene haige wälja, mis on Teilega?

Si, tanan, ütles tema, olen täiesti terve. Ka Teile ei näe terve wälja. Wõitks Teile küsimust korrata. Wõidugi, misjuguje wanapõissi juures ei ole jee ime, kellel ei ole, kes tema eest hoolitjeks.

Teil, Melly, ütlesin, on õigus. Teate, sõdmine Boarding-House's on mul wastikuts läinud, nii wastituts, et jeda ütelda ei woi, sealjuures on joot kallid.

Stis peatjete teistiti katsuma, ütles ta.

Seda mõtlejin mina ka, wastasin. Tulewal kuul lahen teje Boarding-House'.

Seda ei mõtelnud mina, ütles ta, olete Teile aga rumal. Wões, nagu Teile, kellel hea äri, peaks oma õnne ja mugawa elu peale mõtlema! Wõitke naine!

Wina? ütlesin. Aga keda?

Seda peate ije teadma! ütles ta. Teil peab õiglane ja tödka naine olema. Teate, naine, kes äri tunneb ja Teid aidata wõib, ärist humitatud naine, kes sealjuures ka hea perenaine oletks ja oma mehe eest hoolitjeks. Ja, ja. Ah ja. Sa armas Jumal!

Seal jai mulle korruga kõik selgek. Ja, mispärast ei pidanud ma ka naist wõtma. Melly pean naisteks wõtma. Tema on tore neiu. Tema mõistis äri. Ja joot Boarding-House's oli tõesti wilets.

Teie, Melly, ütlesin mina, annate mulle alati head nõu. Aga Teile ise? Kas ei taha ka Teile mehele minna?

Mina? küsis ta. Ma ei mõtle selle peale. Aga Teie tunnete nii hästi äri, ütlesin mina.

Mis läheb see siin korda? ütles ta.

Ja, aga kui Teie mehele lähete ja hea habemeajamise äri perenaiseks saaksite? ütlen mina.

Armas, armas Tom! ütles ta ja langes mulle kaela.

Mii siis mõttis ta mind, tahtsin ütelda, mina teda, omale naiseks", lausus habemeajaja kurbalt.

„Kuulge,“ ütlesin mina etteheitvalt oma

habemeajajale, „mispärast räägite seda nii kurva häälega. See oli ju ilus. Beate rõõmsustama, et saanase tubli naise saite!“

„Ja—a... Aga ärist ei tulnud midagi wälja!“ ohkas habemeajaja.

„Mis? Mii tubli naisega? kuidas siis?“

„Teate, mur naine oli energiline. On seda veel täna. Ah, teate, seda ei wõi Teie mõelda! Just tund pärast laulatust wiskas ta kõik neid wälja. Naised olemat talle wastikud. Ta ei sallinud neid oma äris. Ei tule talle meeldegi... Ja, müüd naerate Teie... Seitsekümmend wiis certi, kui paluda tohin. Täna waga!“

## Hobusewaras.

Wene kirjanik S. Gusjew-Drenburgski.

Kui salmilaulja Jakob Michalitsch ühel hommikul omaist majast õue astus, et talli hobust söötma minna, jäi tal hirmu pärast rinnus hing kinni ja otates istus ta talliläwle.

„Suur Jumal! Ega nad omelt mind, Jumala teenert, paljaks ei riisunud!“

Peale seda, kui ta murtud sukku waadeldud oli, tormas ta talli. Kohe aga ilmus ta jälle ja jooksis kui hullumeelne tänamale. Esimesel filmapilgul tahtis ta hüüda, karjuda: „Midade, ristirahwas!“ Sai aga kohe aru, et jellest abi ei ole, ja jooksis wallakohtumaja juurde. Ohmatuse pärast ei olnud tal meelde tulnud karwamiitši pähe parma ja nii jooksis ta tuule käes lehwiwate juustega mööda tänavat. Pimetas kohtuotus ei olnud peale wahtipidawa Wlasi mitte kedagi, ja seegi lamas pingil ja näis magawat. Lähemalt waadates selgus, et ta purjus.

„Sm—m“, urises Wlas, kui salmilaulja asjata teda äratada katsus, „kes seal...“

„Wlas! Wlas!“ karjus salmilaulja ja raputas teda õlast.

Wlas waatas talle klaasitanud filmiga otja — ja pidas teda, kes teab, mispärast — kuradiks.

„Büha Jumal... Jumal...“ fosistas ta ja katsus risti ette lüüa. „Oled ja jälle siin!“

„Arka üles, häbemata hing!“ hulus salmilaulja. „Arka üles, metsloom! Rõõwita kse ristiinimesi, sina aga lamad joobnult...“

„Mine minust!“ fosistas Wlas pooluses. „Jälle kiusad mind... Igal hommikul! Jumal... Jumal...“

Salmilauljal olid juusted otsaestisel märjad. Kui tuul jooksis ta toast wälja.

Pätte ei olnud veel tõusnud, koidupuna aga wärwis juba pilwed punaseks.

Wallawanema juurde jooksta? arutas salmilaulja. Ei, parem jooksen papi juurde, küsin temalt nõu.

Papimaja aknaluugid olid veel kinni, ta ise aga ei maganud enam. Õue peal kuulus ta hää: „Ho—ho—ho—, pruunike. Ho—ho!“

Salmilaulja jooksis niijuguse mutuga õue peale, ja nägi nii kole wälja, et peenike ja ilus Pruunike — papi hobusefarja uhtus — perutama hakkas. Ta ajas enmast kahe jala peale püsti, kiskus papi käest ohjad, jooksis õue lõppu, kargas üle aia ja kadus filmist.

„Hoidke teda, hoidke!“ karjus papp ja ruttas hobusele järele. „Iwan! Paawel! Hoidke teda! Ta jookseb minema!“

„Ija Panfratius! Minult on warastatud!“ hulus salmilaulja papile järele.

„Ah, mis veel!“ karjus see jookstes ja wiskas käega.

„Oled mu hobust hirmutanud, hirmutis. Mita parem kinni piüda!“

Hobune jooksis tõstetud sabaga mööda põlbu. Papi tööliised olid teiste hobuste selga karanud ja kihutasid kahelt poolt pruunile järele. Raks talumeesest kargasid wantrist ja katsusid wehkimisega põgenejat tagasi ajada. Hirmunud hobuse järele jooksis papp omas pilas luues, ja tema järele salmilaulja lehwiwate juustega.

„Pea! pea!“ kuulus mõirgamine läbi halli hommiku hämariku.

Wimaks pööras põgeneja külätanawasse ja jooksis kui tormitruul, laiali aetud nina-

õõrmetega lahtiolewaft kirikumõisa wärawaft siise.

„Poolteistfada hõberubla makjab mulle see wares!“ ütles papp hingeldades, kui salmilaulja õue tagaft pööras, „ja sina ehmatafid teda. Ütle nüüd, miks sa nii kole wälja näed. Juuksed sajis, ilma mühtita, kuub eest lahti.“

„Jä Pankratius! Minult on warastatud!“ ütles kaebelikult salmilaulja, „tahtsin Teist nõu küsida.“

„Mis on sinult warastatud?“

„Hobune.“

„Mis sa ütled! Ka kirikuteenrikt warastawad nad! Oh—oh—oh— Ja, kuidas on see võimalik...! Räägi mulle... Tule, lähme tuppa. Iwan! Mina Bruunile kaeru. Ja täff tuleb rautada. Oh—oh—oh—! Ka kirikuametnikka ei hoita warguse eest!“

Nad lähsid tuppa.

„Istu laua juurde ja jutusta!“ ütles papp ja näitas diiwani peale.

Kui ta salmilaulja jutustuse ära kuulanud oli, jäi ta mõttesse.

„Mis teha?“ ütles ta, ja hakkas toas edasi-tagasi käima, „rahwas on täiesti hukka läinud. Mina wargad ja mõrtsukad...“

„Muide nõu, isafene, mis tegema pean...? Kas pean wallawanema juurde jooksuma?“

„Wallawanema? Hm... Wallawanema... Ah, mis mõt wallawanem teha? Ei ole ju esimene wargus... Pea iga päew warastatakse hobuseid, aga kust neid kätte saada? ... Muidugi, nad oksiwad! Tunnen juba... Aga see ei ole ju talupoja hobune! On kiriku omandus! Ei, siin peame teise abi nõu leidma!“

„Piiskopi juurde sõitma, isafene?“

„Mis aitab piiskop!“

„Kuidas, kas on siis lubatud kirikuametnikka rööwida. Las ta loeb wannet kõigi waraste ja mõrtsukate üle...“

„Ara räägi rumalusi! Piiskopil ei ole niisugust õigust.“

Papp käis weel mõned korrad, sügawas mõttes, mööda tuba. Korraga raputas ta oma halli, lorkis juuksstega pead ja ütles: „Ma tean, mis teha.“

Salmilaulja pani käed ristile, kui palwes.

„Suur Jumal! Panen kirikus püha Nikolaiile kolmekümne kopikalise, kullatud küünla! Aidake mind!“

„Mina koju, Jakob Mihailitš, ja ole kuni lõunani wait. Aega jääb sulle küllalt sellest wallawanemase rääkida. Mul on mõte. Mõis olla lähed ta korda! Elan, Jumalale tänu, nelikümne aastat siin koguduses ja tunnen seda!“

Kui isa Pankratius üksi jäi, hüüdis ta oma tööliisele:

„Iwan!“ — ütles ta, „mine Ignatius Ishmokini juurde ja ütle talle, et teda siia kutsun. Ta peab kohe tulema.“

„Kui ta aga ei tule? Ta on kangekaelne mees...“

„Ta saab tulema...! Kui ta ainult kodu on. Küll näeme!“

Natukene aega peale seda kriukus uks ja üle läwe astus piff, kohmetu mees tigeada näo-ilmega ja kiheda, sajis habemega.

„Läksid mind kutsuda, isafene?“

„Ja, ja Ishmokin, tahtsin sulle midagi ütelda. Dota üks filmapilk.“

Jä Pankratius tõmbas preestri kuue selga, pani pleekinud laia äärega kaabu pähe, wõttis kirikumõstmed ja ütles: „Lähme.“

Ishmokin liigutas imestanult filmakulme, ei ütelnud aga midagi ja järgnes papile. Nad läksid üle platši madala puukiriku poole, mis wiim ammu halliks wärwinud. Siis astusid nad pimedasse kükku, kus seintelt, püha pilteide kõijed näod waatafid, ja jõudsid altarinini. Siin palus papp ja tegi mõned sügawad kummardused. Siis läks ta altari laua juurde, wõttis epitrafelioni, ristile ja ewangeliumi ja pööras tagaft. Pani ristile ja ewangeliumi lauale, süütas küünla põlema ja ütles imestanud waatawale Ishmokinile: „Istu siia!“

Ishmokin liigutas ennaft.

„Mis sa teed, isafene?“ küsis ta, „tahad minult patutunnistust?“

„Sijas aga kohe kawala naeratusega juurde: „Ma ei paastu.““

„Ignatius!“ ütles isa Pankratius, „astu ligemale ja kuula, mis ütlen! Ignatius! Kui wana oled?“

„Nelikümne, isa.“

„Näed ja! Siin ei olnud weel ismas, kui mina juba siin teenisin. Sa lamastid mu kätel, kui waewalt kae päewaste olid. Näed, need käd on siin üle ristimisewee hoidnud, on minu peakest silitanud, kui ja weel piisikene pois on olnud ja nultjal hullastid.“

„Mis jaoks see kõik, isa?“

„Seda näed kohe! Ei ole nelikümne aastat ilmaaegu teeninud. Kui paljud on minu filmade all suureks kaswanud, on poistest meestest surnud, on rikkaks saanud, ehk waejeks jäänud. Ma tunnen iga inimese elu siin ja mitte ainult elu, waid ka kõige salajamad mõtted, kõik patud, üleastumised... ja süüteod.“

Ignatius kahwatas.

„Ignatius!“ rääkis papp edasi. „Ükski elaw hing ei saa seda teada, ütle mulle siin



patitumistuses, kui Jumala ees: Kes warastab salmilaulja hobuse?"

"Mõnikin oli tõsine.

"Mishpäraft pärib seda minult, isakene? Olen mina tema hobuste karjane?"

"Ah, mis!" ütles isa Panfratius. "Kes räägib karjaseft. Aga see ei ole ju ka osimene lord, kus sa mulle oma vottu tunnistad. Oled suur vatune, Ignatius. Sa ei ole mitte ainult ühe hinge potule müünud. Karda Jumalat, Ignatius...!"

Ignatius vaikib esiti.

"Mõistlik, mis olnud, seda ei küsi juut mitte." ütleb ta siis. "Magu wargaid küllalt ei oleks!"

"Mitte küllalt! Kes ma ilmaaegse wist sinu järele saaksin? Kes hiilis kessööb nõõriga sinu kõrele?"

"Sa oled siis näinud?"

"Näinud! Siis ei oleks ma ju kahtlustanud, aga nüüd... Ignatius! Ära wiida aega, palun sind, kui sa hobust mitte ise ära ei wiinud, siis ehk nägid, kes seda tegi? Tee oma watt seegi lord heaks... Sest waata, salmilaulja elab waelemalt, kui talumees ja on suure waeuaga, enesele hobuse ostnud... Tuleb lord kohus meile kõigile, Ignatius!"

Ignatius vaikib.

Korraaga rabutab ta pead ja waatab wihase pilguga papile otse.

"Mina wiisin hobuse ära...!" ütleb ta kuniwalt. "Ja kui ta seda ütelnud, löbb ta silmis tuli loitma.

"Ätlen sulle ainult üht, isakene, ma ei kahtle mitte! Mina warastaksin ja saan ka tulewikus warastama! Ükski, olen kadunud inimene... Ätlen ainult sulle seda, jõe oled waimulik. Mõistlik, et lord minu eest palwetab. Aga — minna lähem oma teed."

"Mis sa räägid, Ignatius? Mõta aru pähe! Ma ei taha Jumala kohtust vääkida, aga kas ei mõtle sa sugugi ilma kohtu peale?"

"Mind mõtostle sinu... surmatõelgei wakt!... Kõh, siina lähem mu tee lõppude lõpuks. Saadetakse Siberi! Mõis olla, on seal ehk elu ja inimesed paremad?"

Korraaga hakkas ta firgilt, poolikute laulietega rääkima.

"Kes wiis mind nii kaugele? Kas mitte nad ise, need äraandjad?!"

"Kes siis?"

"Aga ta ei kuulnud seda.

"Kas ei olnud mina talupoeg? Ei strauanud ma mitte sinu silmade all suureks, isakene? Kas ei mäleta sa, kui hoopikas ja wief peremees olin?"

"Siiski, siiski, mäletan, Ignatius!"

"Sa mäletad... Kas tead weel, kuidas wallawaneem Potõhtin mõla eest wallale minult hobuse ära wõttis? Tead sa, kui selle üle kaebasin, mis siis sai?"

"Mis siis, Ignatius? Ei tea enam."

"Sa ütled, et tunned meie elu. Wistud andsid nad mulle, ja! Wallawalitsuse mitte austamise päraft, ja sellepäraft, et oma hobust ei annud ja wallawaneemat robu sõnadega sõimastin. Sest ta oli oma ametihobuste kaitmise juures olnud. Ja sina, kas kaitseid sina mind tooford?"

"Ma ei teadnud, Ignatius..."

"Sa ei teadnud! Aga, et rõugu alla roniisin, seda teadsid? Et kolm päewa metsa mööda hullusin, hirmu päraft inimestele silmi wadada, tead ka. Tead ka seda, kuidas jooma hakkasin, kuidas märatseisin, kui nad kewadel mul niisu küünist ära wiisid, wõlaade tafumiseks. Ja ma jäin ilma terata küüwiks ja widin oma wiimase lehma ära müüma. Kus oled sa tooford, isa, et mind ei kaitsnud, ei aidanud? Ja nüüd? Piig hilja! Sa õhwardad mind tulewa kohtuga... Ja mina!... Ei, pane rikkad kartma, ja tee seda! Neid pane kartma... Aga sa kardad neid ise... see on kõik!"

Ta rääkis ifka rohtem tallestades. Oli näha, et ta terve elumõrudus end ta hinges kokku kogunud oli ja wõliapääsuts teed otks. Korraaga jooksid suured wisarad ta palgelt alla, ta katkus neid tagasi tõrjuda ja hoidis pea siikumata, kuid õudne ilme ta näolt ei kadunud.

... Ohtul istus wapp werandal, pilbus kanadele laera ja rõõmuskas suureks kaswunud konapõegade üle.

Korraaga tormas, läbi awatud wärawa, lõhna, lähikese sabaga hobuse seljas istudes, salmilaulja õue ja karius rõõmsalt, kuna ta käsi õhtu pilbus ja jalgahega hobuse külgi pekhis: "Leitud, isa Panfratius, leitud!"

"Jumalale tänu!"

"Tuli ise tagasi! Wististi oli heinamaal ära ekssinud. Suur Jumal! Mis ta seal küll otks. Kui õue taha lähtin, seisis ta mu ees... Bauen tinainnata püha Nikolaiile küünla... ühe kopikalise, küllatud! Oh sa mu armas, truu loom...!"

Ta lokid lehwitsid otsaesisel. Salmilaulja kargas hobuse seljast.

"See on weel alles hobune!" hüüdis ta. "Tõre loom!" Ja omas suures rõõmus lõi ta käed ümber hobuse kaela ja suudles seda just nina peale.



# Sark arst.

Süüria rahvajutt.

Seleukus, Süüria kuningas, üks Aleksander Suure väepealikuteest, kes enda pärast Aleksandri surma oskas Süüria valitsejaks teha, kihlas enda pärast oma esimese abikaaja surma noore Stratonikega, kes piltilus ja väga võlulva kehahitusega neiu oli. Kuid neiu ilu mõjus kõige sügavamalt Seleukuse esimesest abielust sündinud poja Antiofusse peale. Antiofus oli tubli noormees ja pidas oma isast väga juurt lugu. Sellepärast telkis ta südamis äge võitlus armastuse vahel tulevase võõrasema vastu ja armastuse vahel oma isa vastu. Mõistus ja kohus käskisid tema oma armastust jumbutada ja varjata, ometi oli see nii vägev, et temast raske oli võitu saada. Mees jäi haigeks ja pidi woodisse heitma. Keegi ei aimanud ta haiguse põhjust; sügavas mures näis ta enam surma kui elu soovivat.

Crasistratus, üks tolleagejetest kuuljamatist arstidest, pani kõik tähele, mis sellesse kummalisesse haigusesse võis valgust tuua. Ta märkas, et noore kuningapoja verefoon palju kiiremini löi, kui ta isa ilus mõrsja tema woodi ees istus. Rahvatus ja puna vaheldusid, silmad jäid tumiks, hingamine tattes, hääl jäi kõrisesse — lihidalt, see kõik tõendas arstile, et nooremehel südamis vägev krig mõllas.

Nüüd ei võinud ta enam kuningapojast juletuse andmise nõudmisest loobuda. Ja punastades tunnistas Antiofus, et ta Stratoniket armastawat, kinnitas aga pühalt, et ta piilidwat oma firest jõudumööda lahti saada.

„Tuhat korda“, kinnitas ta piharstlmit, „tuhat korda olen enesele meelde tuletanud, mis mõistus niisugusel puhul ütleb ja mis ma võlgnen oma isale-kuningale, mis maailni ja komele selle kohta ütlevad ja kui jõe minu täideminematu soov on. Aga pea räägib ilmaaegu, süda ei võta teda kuulda. Sellepärast pole mul muud nõu kui surra.“

Crasistratus tõotas aidata. Stuidas? Seda ei teadnud ta veel isegi.

Kuningas armastas oma poega väga. Sellele rajas arst viimaks oma kahtsuse.

Ühel päeval küsis kuningas temalt murelitult, mis poeg teeb.

„Ei on põhjust karta“, vastas arst. „Ei ole abinõu, mis aitaks, sest Antiofus armastab naist, keda ta ei või saada.“

„Kes see naine on?“ küsis kuningas.

„See on minu naine“, vastas arst.

„Mis?“ hüüdis kuningas. „Ja sinu armastus minu vastu pole mitte nii suur, et ta minu poja päästmiseks ohverdaksid?“

Arst vastas:

„Ojasta enese järele. Kui ju poeg tulevast kuningannat armastaks, kas tahaksid enast temast poja pärast ilma jätta?“

„Kui ma sellega ta elu päästaksin?“ hüüdis kuningas.

„Seda ja võid teha“, vastas arst. „Tema surm ja tema elu — mõlemad seisavad sinu käes. Sinu poeg armastab Stratoniket, sinu pruuti, aga ta ei julge seda sinule tunnistada.“

Seleukus ei pidanud pikalt aru. Ta kutsus ontad nõunikud kokku ja ütles:

„Olen otsustanud üht osa oma kummalisest anda oma pojale Antiofussele ja keda Stratonikega paari panna. Minu poeg on harjunud minu sõna kuulma ja ei ütle selle vastu midagi. Peaks Stratonike midagi selle vastu ütleva, siis teatage temale, et komeb ja harjumused sel puhul vähem väärt on kui kuningas soov ja kuningapoja hea käekäik.“

Ei ole teada, et Stratonike oleks vastu vaieldud. Sai ta ju ometi nüüd noore mehe naiseks.

# Wäike juureprofessor.

Sassa firjanik Manfred Ryber.

Kord elas üks väike juureprofessor; tema elas metsas ja seisis koos ainult juurtest. Ta teha, käsiwarred ja jalad olid juurtest, samuti ka pea. Ta oli ainult pifitilluse oja suurest

kõrgest puust, mille latva ta ilal polnud näinud ja — mida ta salgas. Sõnnud, kes üleval puuladwas oma peft ehitasid, istusid tihti väikele juureprofessorile otse nina peale ja

laulsid talle oma kõige kaunimaid laule suure kõrge puu ladwast, millest ta ju ise kõige pihtilluse osakene oli. Aga wäike juureprofessor ei uskunud seda ka siis, kui nad seda talle kahelt poolt kõrwa karjusid. Ka üks wäike orawakene, kes oma elukutse asjus iga päew puutüure mööda üles jooksis, oli wäiksele juureprofessorile jutustanud kõigist neist imedest, mis ülewal näha olid.

„See on otse imede kogu“, ütles oraw, „ja kõige selle kohal on taewas.“

„Seda kõike ju ei olegi“, ütles wäike juureprofessor, „sest kuidas võib midagi olla, mida mina pole walgustanud?“

Wäike juureprofessor ostas nimelt walgustada ja mina tahan ka jutustada, kuidas see tuli, et ta walgustada ostas. Kuna ta maa küljes kinni oli ja paigalt ei saanud liikuda, siis polnud ta ilal muud teinud kui ainult mõtelnud. Ja ta oli nii palju mõelnud, et aja jookkul ta pea otse ära pihastas. Tema pea oli aga puust ja igamees teab, et pihastanud puu pimedas läigib. Nii läikis ka wäikse juureprofessori pea — ja sestsaadik oli ta wäga rõõmus! Minult ei tohtinud ümbrus wuidu liig hele olla ja kuu ei tohtinud paista, sest kuud ta ei tundnud ja seda ta siis ei tunnustanud. Alguses polnud ju walgus weel suur, aga aastate jookkul walgustas ta juba nii wäga, et tema paistel wihmaussid kergesti wõisid teed leida ja hiir oma siisjetuleku arwet wõis üles kirjutada.

Aga muudugi pidi ilm juba üsna pime olema, et wäike juureprofessor tõesti midagi wõis walgustada.

Nii seisis wäike juureprofessor ka ühel wäiksel ööl nagu alati oma kohal ja mõtles ning walgustas oma ümbrust.

Kuid see öö polnud harilik öö. Sest taewas seisis armastuse täht. Dö ei olnud harilik öö. Sest üks luuletaja wiis oma armsama kogu, muinasmetja, mis talle koduks oli. Ja kui ta kõige tihedamasse muinasmetja jõudis, kus seitse kõrbeallikat hooawad, juubles ta armsamat ja pani talle haruldase krooni pähe. See oli üks neist kroonidest, mida kogu maailmas ei leidu ja mille ainult luuletaja oma armsamale wõis juustesse palmida.

Aga armastuse täht Jumala taewas waatas nende alla ja ta walgus langes neiu juustel puhkawale kroonile. Siis hakkas kroon särama tuhandetes imetoredate wärwidest, mis ilusamad olid kui kõik maailma wärwid. Sest neiu oli luuletaja armsam ja kroon, mida ta kandis, oli suurematusekroon.

Sellest hakkas kogu muinasmetis helkima; näkid tulid nähtawale wees, haldjad pildusid wastamisi oma loore ja emal helisesid merepõhja langenud kinnade kessad. Ka metja loomad liginesid waatama, konnad laulsid kiidulaule ja isegi seened wõtsid kiibarad peast ja teretasid igale poole.

Sest luuletaja armsam on kuninganna maal...

Minult wäike juureprofessor ei näinud midagi luuletajast ja ta armsamast, armastuse tähest ja suurematusekroonist. Tema seisis, walgustas oma esit ja mõtles, et kõik hiilgus taewas ja maa peal tuleb ainult si jellest, et tema nii fangesti walgust andwat.

## Kärbes ja warblane.

Korwa muinasjutt.

Warblane kirus kärbest häbematuks, sest et ta kuningas toidu peale istumat ja sellest juba enne kuningat jõdwat.

„Sina oled weel häbematum“, wastas kärbes, „sest ja wõtab riisiterad enesetele, weel enne kui inimene, kes nad küllwanud, on saanud lõigata.“

Sellega ei tahtnud warblane leppida, ja jellepärast maksid nad enestele rebaste kohtumiseks. Nad kohtasid teda ja kandisid talle oma tükisaja ette.

„Kärbsel on õigus“, otjustas rebane, „sest

inimesed näewad künnimise ja äestamisega, kastimise ja istutamiseega wäga palju waewa, kuna kuningas toiduwalmistamise juures wähematki waewa ei näe. Warblane on häbematum — jõduga ta kinni!“

Kärbes, kes kartis, et warblane raskesti saab karmatama, pani käed kofku ja palus tema eest.

Nii see siis jäigi. Seotuna ei saa warblane kätia, waid ainult hüppab weel tänawawani. Ja kärbsel on sestsaadik alati käed kops.

# Ameerika naiskelm.

Ameerika kirjaniku Miriam Michelsoni romaan.

6

"Jäta pilge, Tom Dorgan, mida ei ole enam endine Nance. Mul on kahju sellest waehest lapsest, keda kord mõlemad tundsjime, kes waletas ja warastas, peitu pugest, putku pani ja laiskles! Tema oli nagu waene reisisa juurel wõõral maal, kus ta maailma üle ot-  
suse tegi selle rumala autu inimese järele, kes teda ümbritses. Ta — "

"Õpeteta lori!"

"Tom — kas see kõik siis sinule midagi ei tähenda? See võib meile kahele ju nüüd wäga palju tähendada, nüüd, mil — "

"Õpeteta, ütlen sulle! Kas arwad, et sellepärast ühe wahi juuriks löin ja teisel fondid puruks tagusin, et siin sinu tollugi kuulda? Sina oled enmast kõik see aja küll toredasti lõbus-  
tanud ja mitte tordki minu peale mõtelnud, Oleskin mõinud ses pimedas augus pihastuda, sinule oletas see üks tana kõik olnud, jina — "

"Ei, Tom, see pole kõigi; ma mõtlesin sinu peale. "Ma warijesin etotawat sõna kuuldes, mis ta mulle oli ütelnud, aga ma ei lastanud kannatada, et ta seda minust wõis arwata. "Mäisin ju kord seal, aga ei tohtinud sind näha. Siis kirjutasin sulle, aga kirjad tulid tagasi. Ka Mag käis kord seal, aga teda ka ei lastud sinu juure. Tooford wiisin sulle — "

Mu hääl murdus. Nägin enmast waimus teel Sing Singi poole, korm käe otjas, jüda täis lootust ja soowi, et talle saaksin rõõmu teha.

Ja kui nad minu oletasid siise lastnud, mis oleskin siin seda näinud — seda suurt, toorest, mõrtsukaliku elajat!

Ja jah — elajat! Mardjat! Muud ta ei ole, ja et ta mind uskus — ja — ja teiste silmadega hakkas silmitsema, see ei wähenemud muljet.

"Ma ei mõinud ju ka mõtelbogi, et ja minu hädasõje jätab, Nance. Sellepärast tulen ka otseteed sinu juure. Mõtlesin, jina mõits mind mõneks päewaks ära peita, kuni ja ku-  
jagil mõne hea saagi saad ja me üheskoos wõime plehku panna. Kuidas sul on korteri-  
ga lugu? Wist wäga peen? Näed ju wälja —  
tont mõtku, Nance, kui õun, et hammusda  
aga, ja mul on sinu järele kange nälg!"

Ja kui see mulle ka surmats oletas olnud, Maggie, ma ei oletas paigast suutnud nihtuda. Peaks ju arwama, mees peaks ometi märkama, kui naine, keda ta käte wahel hoiab, nunes-  
tab — tülgastuses ta puudutuse ees. Meiesu-

gune tunneks seda wastandlifel puhul, see ei olnud ju sugugi minu Tom, keda ma waremalt olin tunnud, keda ma — See oli min-  
gihugune hirmus olewis, kelle suu — kel ei ilmi, ei kõrwu ega meeli ei olnud, aga — häbi! . . . Wuih!

Ta waeris, kui ma wiimats enda ta käest olin lahti kiskunud. Ta waeris! Siis sai mul-  
le selgeks, et jeda talle selgesti peab üttema.

"Tom," tähistasin ma, "mõta kõik, mis mul on; jeda on küllalt riipalju, et siit putku pääsed. Aga — aga — mind — ei saa ja enam. See on mõdda!"

Kuidas siis elajas ta näol selgesti nähta-  
wale tuli. Riisugune pidi ta paifima wiimsel filmapilgul wahile.

"Arwad ja, et narr olen?" urises ta.

Minu raputasin pead.

Ja siis tuli maruhoog; ta kirus, teotas, wandus, kuidas ostas, ja lõpetas wandega. Minu weri kees. Riisugune ast ei meeldinud iegi wanale Nancele walgi; ta pilkas naist, kes jellelega leppisid.

"See, et ja siit kaob!" kirjendasin ma.

"Mine, mine, Tom Dorgan. Saadan sulle iga wiimse tsendi, mis mul on, kahe tunni jookul ema Dauth juurde, aga ära ja julge — "

"Ära sina liig palju julge — jina saatan! Parema jäta see uuemoeline tegutsus, ja nimelt nii ruttu kui võimalik. Ütlen sulle, jina tuleb minuga, sest et ma seda tahan ja sest et sind mulle tarwis on, ja nimelt nüüd kohe. Ja kui ja mul kord juba käes oled, küll ma ju siis ka juba kinni hoian. Meie kuulume kokku. Ühekülgne kaup, kusjuures mina alati kaotaja olin, ei jabi mulle enam. Minule kuulub ja! Jah, minule! Mõtke piisut tagasi, Nance Olden. Sa tead küll, et hea ei ole minu seltsis kirse jüüa, mis? Kui ja peaksid selle olema unustanud, siis tahaksin sulle ometi kord meelde tuletada, et ma sinust küllalt tean rääkida, mis sinu lutu taha wiib! Ja jeda ma teen, mu peen preili, jeda wannun ma sulle, ja kui ma selle eest kas wõi kolgusin!"

Tom! See oli Tom, kes mulle nii rääkis! Seda ei suutnud ma kannatada; ma jooksin ukse juurde.

Tema tormas mulle järele, hakkas mu olast kinni ja tõstis rusika löömiseks.

„Aga ta ei löönud, Mag. Kui mind üks mees lööks, siis võiksin ta, usun, ära tappa.“

Parajasti kui ma, lööfi oodates, filmad kinni pigistasin ja märiseses tema eest taganeisin, koputati uksele, ja tuppa astus Fred Obermüller.

„Nah? Ma nii! Palun wabandust. Ma ei teadnud, et keegi siin on. Teie näete ju wälja kui hirmutis, Nance... Mis siin on?“ küsis ta terawasti.

Ta waatas minu pealt Lomi peale — Lomi peale, kes walmis oli temale kallale tormama, temast mööda jooksmata, aknast wälja hüppama — walmis iga wõimalust kasutama, et pääseda.

Ma hakkasin toibuma. Waade Obermüllerile, kel terawad, kiired pilgud prillide taga, tugew lõug, tore seisak, mis inimest juunib teda kuulama — teadmus, et see mees mu sõber oli — minu — Nancy Oldeni sõber, tõstis mu üles porist, kuhu ma tagasi olin wajunud, ja asetaski mu jälle temaga ühekorraga.

„Tom“, ütlesin pikkamisi, „herra Obermüller on minu sõber. Ei — kuule mind! Mis ütlesin, selle juurde jään. Ära sellest enam uuesti räägi. See ei huvita teda ja ei awalda minu peale mõju, seda wannun sulle. Palun herra Obermüllerit sind aidata, ilma et talle selle üle lähemat seletust annaksin, mis sündis, ja — mine — olen weendunud, et ta seda teeb, sest et ta —“

„Sest et ja temaga armuühenduses oled, eks?“ küsis Tom wihaselt. „Sest et Nance Teie —“

„Tom!“ hüüdsin ma.

„Tom — aa — nüüd tuleb meelde“, ütles Obermüller meie wahel astudes. „See on Teie sõber — seal wäljas maal, keda waatamas käisite ja ei kohanud. Tema wälimus pole mitte eriti külgetõmbaw; Nance. Aga see tuleb küll wist — noh, põllutööst — mis? Maaelul näib ka see mõnu olewat, et talupojad mõnikord ära unustawad, kuidas linnas ennast tuleb üles pidada. Mulle teeks see eriliselt headmeelt, herra Tom, kui preili Oldeni sõpra võiksin aidata; aga ma palun, et ta mitte ei räägiks nii kui harimata — talumats.“

Kõne lõpul oli ta üksna Lomi juurde astunud ja Tom waatas talle wihaselt otse. Ma ei teadnud, kumma eest ma rohkem wariisefin.

Sa ei tarvitse mind mitte nõnda filmitseada; Mag Monahan, ja ei tohi ka midagi wälja lobiseda!

„Kui Teie usute, et tüdrukute Teile jätan, siis olete —“

„Ma nah — teelasin Teile ju niisuguse kõne ära. Põhjus, mispärast ma seda teen, mis Nance minult tahab paluda — kui see on, mida ma ootan — on see, et tüdruk siin on wapper neiu tugewa hingega, keda võib radast wälja tirida, kuhu armatawasti Teie ta olete liitunud. Sest et tal on mõistust, andekust ja hea süda. Sest et — noh, sest et mina seda tahan ja ta seda wäärt on, et teda aidatakse.“

„Teie ei tea, mis ta on“, susistas Tom. „Teie ei tea —“

„Tean siiski, arg koer! Tean ka, kes ta oli. Ja tean ka, mis talt saab; aga sellega ei ole Teil tegemist.“

„Kurat wõtku! Seda näeme weel!“

Obermüller oli talle selja pööranud. Mina aga olin wait ja tumm. Tom Dorgan oli mind nüüd ometi löönud.

„Mis wõin ma Teie heaks teha, Nance?“ küsis Obermüller.

„Wiige ta ühele aurikule — ruttu“, sofiistasin ma — ma ei wõinud talle otse waadata — „ilma, et temalt midagi küsiksite.“

Ta pööras Lomi poole.

„Noh?“

„Mina ei lähe — ilma temata.“

„Sest et teda nii armastate, mis? Nii wäga, et Teie, kui — maalt tagasi tulite, nii ruttu kui wõimalik siia ruttasite, et teda ka enesega õnnetusse kiskuda. Oleks Teie jäljed leitud —“

„Siis oleks see Teile pagana paha, mis?“ pilkas Tom.

„Teile wahest mite?“

„Olen oma osa lübi teinud — tema mitte, aga sellegipärast... Mis Te maksate, kui Teile tee lahki teen?“

„Aga Tom — Tom“, hüüdsin ma.

Obermüller astus minu ette.

„Täpipealt ühe dollari ja seitsekümmend wiis tsenti. Niipalju wõimees umbes maksab. Tramm ei ole Teile küllalt julge. Siis maksab see küll weel pisut enam, kui Teie tarwis on mõne wäljamaa laewa peale madruseks anda. Aga mis palju tähtsam on“, jatkas ta ja pörutas rusikaga lauale, „annan Teile kümme sekundit aega järeloomõtlemisses. On need möödunud, kolistan politseile.“

Täna hommikul kell 7 läksin sadamasse ja nägin paati teeleminekul. Ei, mitte teda Zumalaga jätkma. Ta ei teadnudki, et seal olin. Ma tahtsin oma Lommyt, seda, keda ma olin armastanud, Zumalaga jätta. Olen teda tõesti armastanud, Mag, ehk ta küll minust iial midagi ei hoolinud. Ei iialgi. Mees ei tõmba armastawat naist mitte alla, seda tean

niid. Oleks Tom Dorgan mind iial armastanud, ta ei oleks minust warast teinud. Kui ta mind oleks armastanud, ta oleks, teades, et detektiivid tal kannul olid, Jumal teab kuhu läinud, ainult mitte siia. — Oleks ta mind armastanud. — Koh, see on mööda, Mag. Täitja alatu on ta, see Tom Dorgan, toores ja paha. Toores haukija — ilma mõistujeta. Kas mäletad weel, et ma soovisin, et ta kohurääkija oleks? Inimesel, kes mind tahtis Obermüllerile müüa, pole mitte nii palju mõistust kui kõige lollimal lollil. Oh —

Firma Dorgan ja Olden on lõppenud, Mag. Väljaastunud osanik on näitelavale läinud. Mis Dorganisse puutub — ehk Dorganisse, waesesse, lustilisesse, ilusasse, tugevasse Tom Dorganisse — see on surnud.

Jah, Maggie, surnud ja maha maetud — üles wangikoja surnuaeda. Kurb saatust noorele inimesele, aga ammuigi mitte kõige pahem. Oleks ta meheks sirgunud, niijuguseks kui see mees, kes täna hommikul madrusena teele läks — siis oleks see palju pahem olnud.

#### Kümmes peatükk.

Seal istusin ma niid looshis, mis üksi minule määratud — preili Nancy Oldenile — kui direktoriumi külalisele, et ühe kuulsa lauljanna neegrilaule kuulata, mida ma oma imitatsioonide repertuaari pidin paigutama.

Ta on paks ja walget werd ja peaaegu wiiskümmend aastat wana, see kuulus lauljanna. Aga raswases kõris on tal paks, lustilik hääl, millega ta oma tasku on dollarid täis laulnud. Need dollarid olla ta kasulikult intressi kandma pannud ja on niid väga rikas.

Tead, mis ma seal looshis lauale waadates ja Obermüllerit oodates dieti mõtlesin? Tema oli ütelnud, et ehk hiljem järele tuleb.

„Nance“, ütlesin enesele, „idee raha heade profsentidega meelbib sulle. Mäti räägitakse, et kui inimesel kunsti kalduwused on, tal siis teisi kalduwusi ei olla. Aga mõnel mõiks see ometi olla — ühel sadade hulgas, et tal kunsti kalduwuste kõrwal ka ärilist andekust on. Eihti seda ju ei juhtu. Aga kus ta juhtub, seal on selle tagajärjeks — dollarid. Kes teab, Nance — mulle näib peaaegu, et finulgi seda kummalist segu on. Sinu endised saatwused, Nancy Olden, elukutjes, millest me enam ei taha rääkida, lajewad oletada, et sul mitte ainult südant, waid ka mõistust on. Oma tööajal mõid näitlejalde kopeerida, Nance, ja puhkustundidel kaupmehi. Intressi-

majad on head asjad, see on selge. Ühele paneme nimeks „Nancy puhkus“, teisele „Oldeni lofs“ ja kolmandale —“

„Mis ma kolmandale intressimajale nimeks panen, herra Obermüller?“ küsisin waljusti, kui oma taga kuulsin eesriiete rõngaste rabinat.

Tema ei wastanud.

Ilma et oleksin taha waadanud, kordasin oma küsimust.

Sellepärast teadsin äkki, weel enne kui ta wastus oleks mõinud tulla, et mingisugune asi korvast ära oli.

Ma pöörasin ümber. Ja samal pilgul istus üks mees minu kõrwale, kuna teine minnette afus, selg wastu eesriideid.

„Olete Teie preili Olden?“ küsis mees minu kõrwal.

„Jah.“

„Nance Olden, imitaator, kes examajades etendusit annab?“

„Jah.“

„Teie — olite kahetja päewa eest proua Paul Gatese juures ja kandsite oma numbri ette?“

„Jah — ja — mis Te dieti tahate?“

Mees oli wäike, aga tugev. Mõisin näha, kuidas ta lihased töötasid. Ta kummardas minu kohale ja silmitses mind terawasti oma wäikeste sinisilmadega.

„Me ei taha siin tähelepanekut äratada“, ütles ta wäga taja. „Teene kõik nii taja kui wõimalik. Mõib ju eksitus olla, ja siis oleks Teil kahju. Meil ka. Loodetawasti olete nii mõistlik, sest et —“

„Millest Te dieti räägite?“

Waatasin tema pealt teise mehe peale meie taga.

See kummardas weel kaugemale ette ja awas wähe oma kuue, nii et ta detektiivimärki mõisin näha. Teine tegi ruttu jedasama.

Mõjatasin toolile. Paks diiwa laual, kel suur suu ja lapse nägu, tantsis parajasti cakewalki üsna ees lawadärel ja mõirgas oma laulu kordumat järku.

Seda laulu ei imiteeri ma iialgi, Mag, ehk ma küll teda oma ees näen ja kuulen, nagu oleksin teda eluaeg tunnud. Aga see ei tee mulle wähematki nalja. Sfegi need paar takti, mida orkester mängib, enne kui lauljanna laulma hakkab, on mulle wastikud. Mitte sõnadegi peale ei taha ma mõelda. Kõik see asi on mulle õudne — taast woolab wälja wangikoja õhk — ta näib koos seiswat riibadest —

„Ega ta ometi ei langenud minestusse?“ küsis mees ja astus lähemale.

„Minesustse, mina? — Ei ilalgi... Kus ta nüüd on — Tom Dorgan?”

„Tom Dorgan?”

„Jah. Ujun kindlasti, et teda laeval nägin, aga see oli wististi effitus. Tema teid ju minu juurde juhatas, mis? Waewalt woin seda Tomiit küll ustuda — isegi weel nüüd”.

„Mina ei tea midagi suhetest Teie ja Tom Dorgani wahel. Teigi ta selle asja Teiega koos, siis olge parem ettevaatlik, sellega, mis ütlete, sest Teie tunnistus wõdetakse protokolli”.

Gesriie oli langenud ja jälle tõusnud. Silmitsejain diiwat. Ta noogutab nii poisikeselikult pead, kummarduse asemel, kui ta laewa äärele on tulnud; ja igarord pühib ta taskurätikuga juud, nagu oleks ta parajasti joonud. Labasim enese parajasti selle pealt, kuidas ma seda talle järele tegin — seal tuli mulle äkki mõte: „pole mõtet, kõik on otsas. Sina ei saa seda enam ka jutada”.

„Milles mind dieiti jüüdistatakse?” küsijain mehelt, kes minu kõrwal istus.

„Teie olla rahakoti kahejaja dollariga ära warastanud. Proua Gateje majas 27. aprillil”.

„Mis!”

See oli Obermüller. Ta oli eesriided kõrwale liiskanud, aga orkestri pöörin oli rõngaste kõrina sumbutanud. Ta oli ufje juures seiswast mehest mööda tunginud, sisse tulnud ja — kõik kuulnud.

„Nance!” hüüdis ta. „Mina ei usu sellest loofst sõnakestki”. Ruttu pööras ta meeste poole: „Mis käst Teil on?”

„Peame ta koju wiima ja seal läbiotsimise ette wõtma”.

Nüüd astus Obermüller minu juurde ja hoidis minu käest silmapilgu kinni.

„Kahju, et nad rooja briljandi lugu ei tunne”, sohistas ta, mulle jalki selga aidades. „Küll nad siis juba aru saaksid, kui tühine see asi kolmesaja dollariga on... Julgust, Nance Olsen!”

„Ah, Mag, Mag, kui kosutaw see on, kui üks niisugune mees sinuga räägib, nagu oleks ta sinusugune, kuna sul enesel juba wangikoja õhk ninas heljub ja sa juba wangiriideid enesel seljas tunned!”

„Mina ei mõista”, — mu hääl wärises — „kuidas Te mind weel wõite usaldada!”

„Ei?” naeris ta. „See on ju üsna lihtne. Teie olete ju tark tüdruk, Nance, ja kõige rumalam, mis nüüd wõiksite teha, just nüüd, mil Teie jalg juba redelil on, oleks — kui Te jälle alla roniksite, et mingisugust kasifikulda porist illes wõtta, kuna ülewal Teid watanudus ootab. Niisuguseid rumalaid tükkie targad ei tee. Ja teised targad teawad seda. Teie olete tark —

aga mina olen seda ka — omal waiksel, lihtsal wiisil. Noh, tulge nüüd, wäikel!”

Ta wõttis minu käe oma käewarrele ja me läksime wälja, kuna mehed järele tulid.

Oh ei! Kõik oli täitsa rahulik ja nägi wälja, nagu lahtuks wäike jeltskond waremalt teatrilt, et õhtut süüa.

Obermüller noogutas direktorile pead, kes minuga all tühjas kojas hakkas juttu ajama, et kuulda, mis ma ta diiwast arwan.

Sina arwad mind hulluks, Mag. Mehed detektiiwimärgiga olid ses punktis ühes arwamisest, kuna Obermüller ainult filmi pilgutab ja direktor üle kogu näo naeris, kui ma, oma kleidifaba illes tõstes edasi-tagasi cakewalki tantsijain ja tafakesi neegrilaulu ümisesjain, mille wiis mul peas surises.

„Bravo! Bravo!” sohistas direktor ja plattas tafakesi käsi.

Ma noogutasin kord diiwa poisikeseliku wiisi järele pead ja pühtijain taskurätikuga juud.

Sis ei jaksanud minu publikum enam rahulitaks jääda. Üfegi suurem märgiga-meest kõhistas naeru, pani siis ruttu käe suule ja katjus ametlikku nägu teha.

Wärw oli Obermülleri näole tagasi tulnud — juba üfji sellepärast oli tants waetwa ära tajunud.

Kannata, Mag; luba, et kõik sulle omal wiisil jutustan.

Tõld, mis ufje ees seisis, pakkus ainult kahele ruumi, mispäraft Obermüller kaasa tulla ei wõinud. Aga ta aitas minu sinna sisse, Mag, armas, armas Mag, tõstis minu sisse, nagu oleks olnud tõsine lady — mitte niisugune kui Gray, waid eht lady. Niisugune asi awaldab kohe walwawwa detektiivi peale mõju. Ta mõjus ka wiisi peale, kuidas nad minuga ümber käisid.

Suur mees ronis illes püffi kutsari kõrwale, kuna sinifilmaline minu kõrwale istus ja ufje kinni pani.

„Olen peaaegu sama ruttu seal kui Teie”, ütles Obermüller, lahtise afna taga seisatades.

„Teie hea inimene!” ütlesjain mina ja katsujain naeratada. „Kord tasun kõik kätte”.

Ta ähwardas mind naerdes, mina wibutasjain kätt ja sõit algas.

„Wäga wõimalik, preili, et jün effitus on”, ütles mees minu kõrwal, „ja—”

„Jah, see on wõimalik. Digemini päris kindel”.

„Minul oleks sellest hea meel, kui asi nii oleks. Seda juhtub — paraku hartwa. Teie nimetastes Dorgani —”

Jah. Tom Dorgan, kes hiljuti Sing-Singist ära põgenes.”

„Oh ei, Teie effite”, ütlesjain ma ja waatasjain

talle naerdes filma. „See Tom Dorgan, kellest mina rääkisin, on Vaudeville teatris tasku-kunstnik. Kas olete teda kord näinud?“

„Ei“.

„On osaw pois. Waadake teda kord. Võib olla, et Te teda selle nime all ei tunne. Teatrisedelil on ta nimi professor Haughwout. Teatris on inimestel hull nimesid“.

„Jah — ka teisi inimesi leidub, kel hull nimesid on“.

Ma naerisin ja tema naeris.

„See pole Teist ilus“, ütlesin. „Minul on alati üks nimi olnud. Enam pole mulle ial waja olnud!“

Äkitselt tuli mulle mõte, kuidas niisugune asi inimesele võib kasulik olla. Teatris on nimelt iga kiitus, mida näitlejanna ilmalt ostab wälja meelitada, kasulik ja kuldamäärt. See ei ole nii kui endise käsitöö juures, kus ikka jälle uuesti tuli alata tööle minnes. Ja nimi — nimi, mida maailm tunneb — ja et ta teda tunneb, selles ta wäärtus ongi — nimi on kõigi wigurite saatutus, saadud selle läbi, et inimestele antakse, mis inimeses ial on.

Alga ma ei julenud selle üle pikalt järele mõelda, maid pöörasin oma saatja poole.

„Jutustage mulle ometi, mis lugu selle rahafotiga õieti on? Kus see rahafott õieti oli? Kelle oma ta oli? Ja mispärast ei leitud ta puudumist waremalt?“

„Puudu leiti ta olemat juba sel õhtul, aga proua Gates ei tahtnud sellest midagi lausuda, enne kui teenijaid tähele pani ja talle selgetes sai, et need seda ei olnud wõtnud“.

„Ja siis tulid mina talle meelde?“

„Jah, siis tulite Teie talle meelde!“

„Ei tea: miks?“

„Seist et Teie peale proua Gatese ja selle daami, kelle oma rahafott oli — keegi proua Ramsay — mis?“

„Ei — midagi. Kas Teie ei ütelnud proua Ramsay?“

„Jah“.

„Ega ometi proua Edward Ramsay Whiladelphias?“

„Teie tunnete seda nime?“

„Tunnen“.

„See oli klapi seesmisele küljele kuldtähedega trükitud ja — teate —“

„Ei, mina ei tea midagi“.

„Alga asi on nii, ja proua Ramsay ütleb, selles olla olnud kolmsada dollarit. Ta oli rahafoti toas, kus Teie riietusite, woodiwaiha alla pannud. Kui riidest lahti wõtsite, oli proua Gates toas, aga kui Teie nad jälle selga panite, olite üksi“.

„Ja julgete mulle ütelda, et see kõik on?“

Kisendasin ma talle wastu. „Nii nõrkade kaht-

lismomentide peale toetades julgete Teie ühe ilmsüütu neiuga nii ümber käia —“

„Teie ei ilmutanud ennast just mitte ilmsüütu neiuna, seda Te weel mäletate,“ ütles tema kuitwalt, „kui ma Teie loofsi astusin. Usun, kui see herra just sel filmapilgul ei oleks tulnud, Teie oleksite kõik üles tunnistanud... Pealegi ei ole see weelgi hilja,“ jätkas ta.

Mina ei wastanud, maid nõjatasin pea wastu polstrit ja pigistasin filmad kinni. Ma tundsin, kuidas ta sinisilmad mu näoilmet uurisid — inimene tunneb enda kinnisilmil ära antud olemat nagu kindluse, mille patareid sulutud. Alga ma olin wäsinud — see wäsitab, mis siidamesse läheb. Minewal aastal, Mag, oleksid mind niisugune luau — riisiko — hädaohu ligidus — wõimalused — nii wõi nii — jootwastanud. Mul oli alati, nagu oleksin wulkaanil ja peaksin ta plahwatama panema. Mida keerulisem labiirint oli, seda suurem tee-ne oli teed wälja leida. Nomas Maagaie, ja näed oma ees kurba pilti. — Nancy Oldeni kindunemist. Mitte, nagu püüdis tal julgus. Aga waremalt suutis ta ainult ühe asja peale mõelda, ja nüüd — kas ostab seda seletada? Ostab ja, ära fas' julge seda mulle ütelda.

Kui minu korteri ette jõudsime, oli Obermüller juba seal. Ma wõtsin uhkesti wõtme taskust ja awasin ukse.

„Kas soomiksite lähemale astuda, mu herrad, ja õhtut minu juures mööda saata?“ kiifisin.

Nad järgnesid mulle maija ja tuppa. Mehed wõtsid kuuend keltast ja õhkisid kogu toa läbi — mitte ainult keltast ei jätanud nad läbi waatamata, ainuiski mööblit kohale. Obermüller ja mina istusime ja tegime nende üle nalja, kuna nad särkawäl ümber nuuskisid. Trusti asi on kredi peale wiimasel ajal ometi palju mõjunud. Kõik nende karutükid, pigistamine ja tiisamine, walitsushimu ja suurustamine on talle närwide peale hakanud, nii et ta nüüd wälja näeb nagu kükkestatud karu, kes peffa saab. Ka ta wannub selle peale, et nad komploti on loonud tema ja weel waari teise wäljajõumiseks; ta usub, et kõesti olemas on üks dokument, mis seda wõiks tõendada. Aga see rahafotilugu erutas teda nii, et ta ennast kui illeannetu koolipois ülewäl pidas.

Ka mina?

Noh, Nance Olden ei ole ennast weel ial kaks korda paluda lastnud, kui midagi tuli parandusmajas wälja süüa. Ma hilisfin nende taaga, ja kui nad magamistubadega walmis said — sinu ja minu omaga — palusin ma suuremat ja herra Obermüllerit minu seltsis kõõli tulla: kuna sinisilmaline söögituppa nuh-



fima jäi. Ütlestin, et tahan neile kõigile eine valmistada.

Mag, sa oleksid pidanud nägema Fred Obermüllerit, suur põll ees, kuidas ta salatit tegi, kuna mina võileibu valmistasin. Keetma olen ju parandusmajas õppinud — muudugi kõige muu kõrval. Sa ei oleks uskunud, et trust tal kõri tallal oli ja viimse hingematuse finni pigistas. Sa ei oleks uskunud, et ma juha kolm nädalat polnud palka saanud, et meie teater iga päevaga ikka kühjemaks jäi —

Kõik need mõtted murisefid mul peas ringi, ja ma katsusin pääseteed leida — kui nimelt üks niisugune dokument, nagu Obermüller tõendab, olemas on, siis läib see seaduse vastu — kuna me hullasime nagu paar last vabas õhus, kui oma taqa kolinat kuulsin.

Obermüller oli salatiwaagna lastnud maha kukkuda. Ta seisis, selg minu poole, filmad tarretult otstival detektiivil.

Uga see oli otsimise lõpetanud, Mag. Ta seisis nagu muusutaw hunt. Sohwa oli ta seina äärest välja tõmmanud, ja seal pörandal seisis lahtiselt üks tore rahakott elewandinahast ja kuld nurrkadega. Võisin omalt kohalt selgesti näha kuldirja tumedal nahal. Ma ei tarwitfenud lähemale minna, see oli selgesti näha.

Proua Edward Ramsay.

Est! Est! Mag, kui ja nii möllad, siis ei saa ma sulle loo lõppu jutustada.

Obermüller läks minu ees jõõgituppa. Miks, seda ma ei tea. Usun, et ta seda ifegi ei teadnud; wabest tahtis ta, et mina seda ei näeks. Ah, kuidas ma seda hirmsat rahakotti wihtasin. Nagu oleks ta olnud mõni elaw olewus täis kahjurõõmu. Soowisin, et ta oleks elaw olnud, et ma teda oleksin wõinud kärinata ja tallata ja aknast välja wisata, et teda ikka jälle uuesti esile wõtta, uuesti rebida, uuesti tampida, sügawasse porri tampida — kuni ta põrgust aru sai, mis talle valmistasin.

Uga nüüd seisin ja wahtisin teda ainult üllatatult ja tarretult, niipea kui Obermüllerist olin mööda tunginud, nagu ei oleks ma iial paremat nähtust joowinudki.

Sa siis kuulsin, et sinifilmaline ütles: „Mõh“, ta tõmbas kuue selga, nagu oleks tal raske päew seljataga ja jatkas: „siis tulge aga kaasa!“

Üksteistkümmes peatükk.

„Kas ei oleks parem, kui Te nüüd sellest asjast enam ei hooliks?“ küsisin Obermüllerist, kui ta, paar minutit pärast mind, politseisse jõudis.

„Ei“.

„Usun siiski“.

„Miks?“

„Sest see ei ole Teile just mitte kasuks, kui Teie nimi sellesse asjasse segatakse“.

„Uga võib olla Teile“.

Selle peale ei leidnud ma otsekohse wastust. Istusin rõhutult oma toolil, filmad maas, ja lugesin pöranda pragusid minu tooli ja birwo wahel, kus ülem istus. Lugesin neid kuus korda, kuni mu filmad selgetks ja hääl kindlaks oli saanud.

„Teie olete imehea inimene“, ütlesin ma temale otja waadates, kuna ta minu kõrwal seisis. „Teie olete kõige parem inimene, kellega ma olen kokku puutunud. Mul polnud aimugi, et mehi leidub, kes meie, naiste, vastu nii head on... Uga parem lahkuge onneti — palun! Nii on ifegi küllalt paha, kui kõik lehte lähed, nii et Teie nimi ikkagi ühe nii wiletsa olewusega seltsis nimetatakse“.

Ta pani mulle käe õlale ja raputas mind kergesti.

„Urge rääkige nii. Teie ei ole kellegi wilets ja paha olewus“.

„Uga Teile ise nägite ju rahakotti“.

„Jah, seda küll. Uga see tõendab mulle ainult kaht asja: kas olete süütu, Nance, wõi olete hull. Esimesel puhul pean Teid toetama, wäike. Teisel — suur Jumal! — weel alles õieti!“

Kas wõid mind seal istumas näha, Mag? Seledas, kühjas, wäikes, elektriga walgustatud rummis, minu walges kleidis ja juures walges kübaras, ilus jaki tooli kõrwal pörandal? Ma tundsin detektiiv Morris'e sinisilmi oma peab seiswat ja minu ahastawat nagu uurivat. Uga ma tundsin ka, kuidas minu kõrwal seiswa suure, tugewa mehe hääl minust joojalt läbi surises, nagu oleksin joomud weini.

Sirutasin talle käe, millest ta kinni tahmas.

„Kui ma oma süütuse wõin tõendada, Fred Obermüller, siis pean Teie juures selle jälle heaks tegema“.

„Kas teeksite mulle juba nüüd meelehead?“

„Kuidas weel!“

„Mõh, siis ärge istuge nii ja tehke nagu, nagu ennewanast Nance Oldeni kuritegeline waim“.

Weri woolas mulle näkku. Nance Olden hüludes ja hambaid lõgistades! Nance Olden arg! Mina peaksin niisuguma nagu pekketud noor koer! Mina — Nance Olden!

„Jah, teate“, ütlesin talle naeratades, „kinni wõtta ei lastanud ma enam iial heameelega“.

„Est! Uga nii on see juba parem... Nüüd ütlege mulle —“



Selises kellahääl. Siinifilmaline detektiiv  
tõusis ja astus minu juurde.

„Ülem ootab“, ütles ta. „Siia siia!“

Obermüller pidi ukse taha jääma, aga ta  
tungis ametnikust mööda büroosse.

„Tahaksin Teiega paar sõna kõnelda, herra  
politseiüleml“, ütles ta. „Teie mäletate mind  
mististi? Olen Obermüller, Vaudeville teat-  
ri direktor. Kui need mehed välja saadaksite ja  
mulle mõne sõna lubaksite, siis jätan Teid  
preili Oldeniga üksi“.

Politseiülem andis siinifilmalisele detektiiv-  
ile käega märku, mispeale see oma seltsime-  
hega toast lahkus ja ukse oma taga kinni pani.

„Tahan Teie tähelepanu ainult juhtida sel-  
le terve loo võimatuse ja naeruväärilikkuse  
peale“, ütles Obermüller, ülema puldi najal  
nöjatades ja fätt omas otsekohesest viisist tema  
poole välja sirutades, „ja Teid paluda mitte  
unustada, et hoolimata kummalisest seisukor-  
rast, milles Teie teda nüüd näete, preili Olden  
meie kõige andekam noor näitleja on; et ta ju  
ligemal ajal oma kõrguse tippu jõuab; et ta  
just praegu sugugi rahapuudust ei tunne; et ta  
ei ole kerglane neiu, vaid on energiline ja wirt-  
neiu, ja et ta väga hästi teab, et ta, kui tal  
lusti oleks lõbutseda, minult saada mõiks, nii-  
palju kui tahab, isegi: —“

„Sfegi, kui Teie makstawaid palkasid ei  
jõua välja maksta, mis, Obermüller?“

Ülem naeris oma hallide wurrude all.

„Sfegi kui mu ka trüsti vastu seina pigis-  
tab, ja nimelt lubamatul, seaduse vastu käi-  
wal viisil. Soowiksin ainult, et mul nende nur-  
jatute tõendus käes oleks. Lõsi ju on, et ma  
palkasid ei jõua korralikult maksta, aga sellegi  
pärast saan ikka mõnifada dollarit kokku, kui  
tahan oma head sõbrannat aidata. Ja preili  
Olden on mulle hea sõbranna. Kui selgeks te-  
hakse, et ta raha on warastanud, siis tõendab  
see ainult, et ta haige on, aga —“

„Hea küll, Obermüller. Teie ei ole ju faitš-  
ja. See tuleb hiljem — kui ta üldse tuleb. Lu-  
ban, et kõik, mis mulle ütlesite, tähelepanu alla  
wotan, ja palju, mis Teie veel ütelnud ei ole-  
gi, samuti“.

„Tänan. Jumalaga... Dotan Teid väljas,  
Nance“.

„Nüüd panen Teile terve rea küsimusi ette,  
preili Olden“, ütles ülem, kui üksi jäime. „Pa-  
lun, istuge siia. Morris ütleb mulle, Teil  
olla enam julgust kui ühelgi teisel naisterah-  
wal, kellega mul iial on tegemist olnud, selle-  
pärast ei tarwitse ma Teid rahustada. Teie ei  
näegi niisugune välja, kes enmast kergesti hei-  
dutada lasub. Kuulsin meestelt, kuidas Teie  
Manhattani teatri eeskõjas olete tantsumud,

kuidas Teie neid oma forteris olete hirmitanud,  
kuidas einet tegite ja väga lõbus olite, kui—“

„Kui rahakott leiti?“

„Sige. Miks Te seda kõik tegite?“

„Miks? Sest et mul niisugune tuju oli.  
Olin lustilik ja erutatud ja —“

„Si aimanudki, et rahakott leitatse?“

„Mul polnud aimugi, et niisugune raha-  
kott, nagu seda detektiivid kirjeldasid, üldse  
olemas oli, ja ei mõelnudki, et see minu for-  
terist leitatse“.

„Sm!“ tegi tema, filmi minu peale jättes  
ja neid pilutades. See ei tee filmi ilusamaks,  
kui nad alati ainult elu inetusi wahiwad, Mag.

„Mu Jumal“, hüüdsin ma, „mis tüdruk  
jee küll oleks, kes nii hullata mõiks leidmise  
filmapiilgul?“

„Wäga tore tüdruk — näitlejanna, osaw  
waras, kes harjunud on kommetit mängima.  
Muudugi ei tohi Te mind walesti mõista. Ta-  
han Teile ainult seletada, mis niisugune tüd-  
ruk kui Teie teeks. Aga kui lubate, küsin pa-  
rem, Nance Olden“, pööras ta äkki, täitsa  
muutunud ja ahwardas minu poole, „mis on  
kolmesthajast dollarist saanud?“

„Herra politseiüleml, seda tean mina sama  
wähe kui Teie“.

Selle juures ajasin pea selga ja waatasin  
talle otseti näkku. Kõik hirm, wärin ja argtus  
oli läinud. Nance Olden pole arg oma waba-  
duse eest wõideldes; üksi ja ilma ojarõõtuwa sõb-  
rata, kes ta nõrgaks teeb.

Ta andis mulle selle pilgu protsentidega  
tagasi.

„Tean wõib olla enam kui Teie arwate,“  
wastas ta tähendawalt.

„Wõimalik.“

Ma kehitasin õlgu.

Si, see polnud tehtud. Mind pole meel  
ükski mees haawanud, kes minus poleks wõit-  
luslusti äratanud. Töotasin enesele, et see  
wana wargapiiuidja mind araks teha ei juuda.

„Kas Teie ei arwa, et praegustel asjaolu-  
del awalik ülestunnistamine Teile kõige parem  
oleks. Wõib olla, et Teie peale siis halasta-  
takse, kui raha tagasi annate. Urge arwate —“

„See oleks juba wõimalik, et see kõige pa-  
rem oleks, kui mul midagi tunnistada oleks —  
rahakoti asjus.“

„Kui kaua ei ole Teie Edward Ramsayd  
näinud?“ küsis ta minult äkki.

Ma kohkusin.

„Kust Te üldse teate, et teda tunnen?“

„Tean seda.“

„Seda ma ei usu.“

„Tänan. Mina ei usu Teid ka, ja see on  
palju tähtsam. Nii siis wastakse minu küsi-

mise peale: kui kaua pole Teie seda daami näinud?"

Wastasin talle näkku. Ja siis waatasin oma kindaid ja keerasin sõrmed feest wälja — ja siis — siis kõhistasin naru. Mulle tuli äkki meele loll triif piiskopi tollas; neiu, kes oma nime ära unustanud; ja kasu, mis terve lugu wõis tema, kui —

"Subage, et filmapilt järele mõtlen," ütlesin armastuswääriliselt. "Seda wõib — umbes 15 kuud tagasi olla."

"Ma! Waadake, teadsin selgesti, et seda daami tunnete. Kui tark olete, siis järeldate sellest, et weel teisi asju tean, millest usute, et ma neid ei tea. . . . Ja kus Te teda nägite?"

"Tema majas."

"Käifite tal wist külas," pilkas ta, "üsna äkki?"

"Ei," ütlesin ma õrnasti. "Niipalju kui mäletan, käfsin sinna piiskopiga — üsna õige, piiskopiga, piiskopp von Wageneniga."

"Mis Te ütlesite!"

Nägin, et ta sõnagi ei uskunud, ja sellepärast tahtsin talle weel enam jutustada.

"Jah. Sõitsime ühel õhtupoolikul piiskopi tollas sinna — suures ploomikartwa tollas — teate. Sõime tema juures teed — mina vähemalt. Ma pidin sinna ööjeks jääma, aga —"

"Küllalt sellest!"

Ma kõhistasin naeru. Jah. Mag Monahan, ma lõbutsefin. Tahtsin oma raha cest ualja saada, isegi kui see mu elus wiimane nali oli.

"Nii siis pole Teie proua Ramsayd enam 15 kuud näinud?"

"Ei."

Ta mõirgas mulle näkku.

"Ja ometi olete teda näinud kahelja päewa tagasi proua Paul Gatese juures."

"Oh ei."

"Ei? Waadake ette!"

"Sel õhtul oli ju eestuba proua Gatese juures pime. Siis ma proua Ramsayd ei näinud. Ei teadnudki, et ta seal oli, kuni —"

"Kuni?"

"Kuni mulle seda jutustati."

"Kes seda Teile jutustas?"

"Tema mees."

Ta wiskas pliiatssi lauale.

"Kuiulge, Teie, Teie ei ole siin naljategemiseks ja ei tarwitse muinasjutte wälja mõelda. Herr Ramsay on — on wäga haige. Tema enese proua pole teda tost õhtust saadit enam näinud. Nii siis waletate kasutamalt."

"Tõesti?"

Nii siis ei olnud Edward sel õhtul mitte proua Gatese juurde tagasi läinud, ehk ta küll telefoneerinud!

"Kui oletame, et Teie marguses süütu olete, preili Olden, kuidas tahate siis seda seletada, et rahakott Teie korterist leiti?"

"Jah, waadake, nüüd jõuate punkti juure, millest minagi aru ei saa. Kuidas seletate seda kõstasja?"

Ta kargas püsti ja lüftas tooli ägedalt tagasi.

"Seletan seda nii, et Teie rahakoti warastafite; et seda ka Teie sõber Obermüller usub; et Teie need kolmsada dollarit olete läbi lõõnud wõi kusagile ära peitnud, ja —"

"Ja et ma peaksin olema hirmus rumal ja loll waras, kui tühja rahakoti oma sohwa alla jätaksin!"

"Kust te teate, et rahakott tühi oli?"

"Seda Te ise ju ütlesite. . . . Noh — siis andsite seda vähemalt mõista. See on ju seejama. Peaksin olema weel rumalam waras, kui tühja koti asemel täie rahakoti oma sohwa alla jätaksin."

"Jah, ja rumal Teie ei ole, preili Olden."

"Tänan. Rahetse, et Teile seda komplimenti ei wõi tagasi anda."

Ma ei suutnud seda ütlemata jätta. Tema oli tõesti liig rumal. Tema tahtis mulle ütelda, et Fred Obermüller minu süüdi uskus! Niisugused inimesed teewad inimesi kurjategijateks. Nad arwawad enestest niipalju, et sul sõrmed otse sügelema hakkawad, kuidas neile liiwa filma puistata. Ah, Mag, kui armas rumal oleks loonud enam tarku mehi, siis ei oleks ka niipalju Nancy Oldenid.

Ülem wilistas kõnetorusse ja puhus oma sinakad põsed lõhkemiseni punni. Ma wärissefin naeru käes tema wiha üle.

Ja naersin weel, kui detektiivile ettetuppa järgnesin, kus Fred Obermüller edasi ja tagasi jalutas. Minu naerwat nägu nähes tormas ta minu juure.

"Nancy" hüübis ta.

"Teil on käft, Morris, mingisugust läbitämissi lubada kaebeluse ja —"

Wuih! Nagu minu löbu oli läinud. Ah, Mag, see sõna mulle ei meelbi. Ta tortab — kütkestab — lõikab.

Ei tea, misuguse näo ma tegin. Ometi ei mõtelnud ma enese peale, waid filmitsefin Obermüllerit, kes äkki wanaks, kõhnaks ja roidunuks muutus, ja kuidas weri tal näost kadus. Ta pööras hüüdes ülema poole ja —

(Järgneb.)

russion, Felix Tenneberg, A. Witsjut, Oskold Zoff.  
**Wõrust:** K. Kornel, D. Kriis, E. Piirand. **Walgast:**  
 K. Lillipuu, Ernst Mumm, Edgar Lintä. **Jõhwist:**  
 J. Mets. **Nõmmelt:** Karl Müller, Johannes Dit, Jo-  
 hannes Ederde. **Karwast:** Jakob Maas. **Paidept:** L.  
 Reinmann. **Dalkiskift:** Hugo Keemann. **Jõgewalt:**  
 Victor Rafin, Nikolai Urbanowitsch. **Wõhmaft:** Carl  
 Abram. **Loobist:** August Mitt. **Wenewereft:** Rudolf  
 Altermann. **Kolofst:** J. Gustawson. **Kärgulaft:** Hilba  
 Hörrak, H. Johannson. **Kohtla-Järweft:** Joh. Kul-  
 bach. **Karksi-Muiaft:** Karin Karro. **Terift:** Heinrich  
 Kalbus. **Salutagufelt:** Aleksander Kaal. **Mõisakülast:**

Wally Lillenblatt, Arnold Reinhaus. **Galliste:** Jo-  
 hann Ladnas. **Kasarift:** K. Lemmergas. **Wäike-Maar-  
 jast:** Leonhard Mitimer. **Türi-Mitkult:** Alice Mitt.  
**Wbjast:** J. Pääri. **Gallisteft:** J. Pelter. **Mägisteft:**  
 May Unt. **Kolga-Jaanist:** Emilie Westimets. **Kol-  
 gast:** Jakob Wilkippus.

Neist wõitfid järgmised lahendajad, igauks ühe  
 aastaläigu „Romaani“ 1914. a. peale:

Heino Kesküla, Karkwera, Wafjali puistee 9.  
 L. Reinmann, Paide, Piik tän. 17. K. Truumann,  
 Tallinn, Siimalaia tän. 41, lrt. 6.

„Romaani“ talitus.

## «Romaani» tellimishinnad on järgmised:



1924 aasta peale (24 Nr.)	M. 750.—
1/2 aastat (12 Nr.)	M. 400.—
1/4 „ (6 Nr.)	M. 225.—
kuu peale (2 Nr.)	M. 80.—
Üksiknumber	M. 40.—



## Ajakirja „ROMAAN“ sennised romaanid:

Carthy, Justin Huntly Mc.: „Kui mina kuningas oleksin!“

Courths-Mahler, H.: „Laane laul“.

— „Armastuse okaste“.

Elvestad, Sven: „Kullikisa“.

— „Must täht“.

Feuillet, Octave: „Wanne“.

Hamsun, Knut: „Ameerika nisuwäljalt“.

Harbou, Thea von: „India hauasammas“.

Hjörleifsson, Einar: „Wäike-Hvammur“.

Janssen, Borge: „Haaremi wõre tagant“.

Lobsien, Wilhelm: „Saare õpetaja“.

Michelson, Miriam: Ameerika naiskelm.

Richter-Frich, Oevre: „Lutsiferi silm“.

Schnitzler, A.: „Pime Geronimo ja tema wend“.

Tavaststjerna, C. A.: „Russalka“. Soome lahe saladus.

Wothe, Anny: „Punasel kaldal“.

## „Romaani“ eesmärgiks on:

tutwustada Eesti lugejatele maailma tähtsamaid kirjanikke rahwuswahelises walikus, seejuures rõhku pannes põnewuse, loetawuse ja rahwaliku keele ning kuju peale.

## „Romaani“ sisuks on:

igas numbris peale kolme pikema järgnewa romaani, rida tuumakaid uudisjutte ja ilukirjandusliku wäär- tusega iseseiswaid mõtteawaldusi.

## „Romaani“ lugemispirkonnaks on:

kogu riik, sest „Romaani“ on abitalitused igas linnas, peale selle maal rohke hulk agentuure.

„Romaani“ tellimisi wõtawad wastu ilma iga lisamaksuta kõik wabariigi postkontorid.

===== Proowinumbrid hinnata! =====

KIRJASTUS „ARENG“, Tallinn,  
Niguliste tä. 16.

## Shokolaad Kausmann & Ko. Kompwekid

Shwettsi  
Piima  
Dessert  
Noisette  
Silva  
Mignon  
Vanille  
Kalew jne.



Shokolaadi  
Karbi  
(shokolaadi)  
Paberi  
Dessert  
Karamell  
Monpensier  
Marmelaad  
Pastilla jne.

Tallinn, Narwa maantee nr. 32